

Hermann & Rudolf
Dora & MARISStella

Staronordijska mitologija i književnost
Učenička znanstvena i umjetnička

iščitavanja

skandinavskih EDDA i islandskih SAGA

predstavljajica Marisstella Octek
(Stella L. Čizmešija)

Hermann & Rudolf
Dora & MARISStella

Staronordijska mitologija i književnost
Učenačka znanstvena i umjetnička

iščitavanja
skandinavskih EDDA i islandskih SAGA

predstavljачica Marisstella Octek
(Stella L. Čižmešija)

MARISSTELLA OCTEK (S.L. ČIŽMEŠIJA)

**UMJETNIČKA I UČENJAČKA
IŠČITAVANJA EDDA I SAGA:
HERMANN & RUDOLF & DORA &
MARISSTELLA**

PJESNIČKA VJEŽBENICA ANALITIČKE MITOLOŠKE
ČITANKE

Copyright © Marisstella Otek 2021

Sva prava pridržana © Marisstella Otek 2021

UUID: 84ac26d2-af08-434d-bee4-0ac465c619a0

This ebook was created with StreetLib Write

<https://writeapp.io>

-->

Table of contents

Marisstella Otek (S.L. Čizmešija): Umjetnička i učenjačka iščitavanja EDDA i SAGA: Hermann
& Rudolf & Dora & Marisstella

Sadržaj poglavlja

I. POETESSA MARISSTELLA OCTEK (S. Levanić ČIŽMEŠIJA) : PJESME

JOTUNHEIMEN I & II

Pan, Vodič Sjevera i Silva, Čarobnica Juga

ŠTO JE ODIN ŠAPNUO SVIJETLOME BALDRU?

II. Učenjačka znanstvena knjiga DORA MAČEK - HERMANN PÁLSSON - RUDOLF SIMEK:
STARONORDIJSKA MITOLOGIJA I KNJIŽEVNOST

2. UČENJAČKA ZNANSTVENA KNJIGA

3. DORA MAČEK

4. RUDOLF SIMEK

5. HERMANN PÁLSSON

6. RUDOLF SIMEK

7. HERMANN PÁLSSON

8. UČENJAČKA ZNANSTVENA KNJIGA

III. Zajedničko europsko rano srednjovjekovlje zapisano u kamenu, u kori stabala / drveća te na obrađenom i neobrađenom drvu. Zajedničko europsko srednjovjekovlje pisano u kršćanskim skriptorijima.

IV. Snorrijeva Krščanska Ekofilozofija (održivoga razvoja). Snorrijev odgojni politički pragmatizam pri uspostavi svojeg nacionalnog programa prosvjetiteljskog krščanskog demokratskog republikanizma.

V. OČIŠTE

VI. UKLJUČENI (Sjećanja i Zahvala)

VII. O PJESMAMA & O OCJENJIVAČKOM TEKSTU

VIII. O AUTORICI

Marisstella Octek (S.L. Čižmešija): Umjetnička i učenjačka
iščitavanja EDDA i SAGA: Hermann & Rudolf & Dora &
Marisstella

Pjesnička Vježbenica Analitičke Mitološke Čitanke

**MARISSTELLA OCTEK
(S.L. ČIŽMEŠIJA)**

**UMJETNIČKA I UČENJAČKA IŠČITAVANJA EDDA I
SAGA**

Hermann & Rudolf & Dora & MArisStella

**PJESNIČKA VJEŽBENICA ANALITIČKE MITOLOŠKE
ČITANKE**

**ZAGREB - VISOKO (REPUBLIKA HRVATSKA / CRO)
2021.**

Sadržaj poglavlja

SADRŽAJ:

I.

Vikinški staronordijski književni likovi BALDR & FREYJA & ODIN & PROROČICA ČAROBNICA VOLVA & TOR u PJESNIČKOJ VJEŽBENICI ANALITIČKE MITOLOŠKE ČITANKE.

Primjeri namijenjeni sveučilištarcima slušateljima nacionalnih jezika s književnostima: danski (eng. D), finski (eng. F), islandski (eng. I), norveški (eng. N), švedski (eng. S).

Suvremeno hrvatsko pjesništvo s motivima iz korpusa staronordijske književnosti: poetessa Marisstella Octek (Stella Levanić Čižmešija). Objavljeno u suvremenim književnim časopisima čiji su urednici RH učenjaci doktori znanosti o književnosti.

II.

Učenačka znanstvena knjiga sveučilišnih profesora Dora Maček & Hermann Palsson & Rudolf Simek o europskoj vikinškoj staronordijskoj mitologiji i književnosti poglavito o nacionalnoj srednjovjekovnoj islandskoj književnosti.

Ocjenjivački tekst (prikaz / recenzija) predstavljačice S.L. Čižmešija.

III.

Zajedničko europsko rano srednjovjekovlje zapisano u kamenu, u kori stabala / drveća te na obrađenom i neobrađenom drvu.

Zajedničko europsko srednjovjekovlje pisano u kršćanskim skriptorijima.

Umjesto čitanja i iščitavanja novih akademskih prijevoda s književnopovijesnim analizama samo Kroatistička Digresija.

IV.

Poetska Edda je duhovni sljednik (recidiv ritualnih) poganskih obreda magije a predstavlja niz tradicionalnih pučkih i dvorskih kazališnih izvedbi iz razdoblja sinkretizma.

Snorrijeva Kršćanska Ekofilozofija (održivoga razvoja).

Snorrijev odgojni politički pragmatizam pri uspostavi svojeg nacionalnog programa prosvjetiteljskog kršćanskog demokratskog republikanizma.

V.

OČIŠTE

VI.

O PJESMAMA & O OCJENJIVAČKOM TEKSTU

VII.

UKLJUČENI (Sjećanja i Zahvala)

VIII.

O AUTORICI

I. POETESSA MARISSELLA OCTEK (S. Levanić ČIŽMEŠIJA) :
PJESME

ŠTO JE ODIN ŠAPNUO SVIJETLOME BALDRU?

I. POGLAVLJE (S. Levanić ČIŽMEŠIJA /
MARISSELLA OCTEK)

ŠTO JE ODIN ŠAPNUO SVIJETLOME BALDRU?

Odinu nalik ili Odin sam, u sporoj, odmjerenoj, taktilnoj naraciji priča o njemu, Odinu i svim mu obličjima: o tajnom znanju, zadobivanju runa, putu ka mudrosti.

Hermann ili Odin prerušen u Harbarð-a, lađara duge valovite brade, vodio nas je susretu bogova, divova, ljudi... njegova se brada uznosila nad košuljom koja je bojama raslinja nemarno izdizala vlastitu putanju: u isti mah prianjajuće i dinamizirano, poput njegova glasa - naracijom blago podučavajući; učitelj nam - prijatelj, još uvijek zaigrani dječak ili - poganski bog, spustio se do našeg jutra

(pod mudrim suncem nad Dubrovnikom) mladog, željnog priča; o panteonu i njemu, Odinu i svim mu obličjima...

Ako to doista jest on, sada pitaj, pitaj;

- Što je Odin šapnuo sinu, svijetlome Balдру, najblagohotnijem među bogovima, na samrtničkoj

lomači:

„hvat mælti Óðinn, áðr á bálstigi, siálfr í eyra syni?“?

O prenošenju znanja? Vječnosti u ljubavi? Neminovnom rastanku, premda će... uskrsnuti... tko: Baldr ili Baldr-om najavljeni Krist?

Sjediti tiho a upravo ploviti: to je Hermannov bešumni brod izgrađen od teksta, teksture i konteksta: e, da mu je bila medvjeda koža, osmonogi konj Sleipnir, ljepota Valkira, da je Herjan stigao ranije možda ta kiša granata ne bi dotakla Dubrovnik... njegove me ulice vole kaže obli Hermannov glas u naraciji koja nadrašta zidove, krovove, klupe Sveučilišta; vodi kamenim ulicama, zidinama (da, nalik Asgarda!), ribljoj večeri gdje nam napuni zlatne pehare valovima mudrog izvora Sokkvabekka – koji otkrivajući prošlost - sadašnjost - budućnost snaži i govorničkim i pjesničkim nadahnućem... šetnji uz more... pitaj, pitaj i gavranove Huginna i Muninna sad u galebove prerusene; gle, slijeću mu na ramena noseći mu naše Misli ali i u Sjećanje nam - Njega urezujući... pitaj, brže, pitaj... ali već u topotu Sleipnir povrh valova Njega - sad lik Vidrira – nosi: „založio sam jedno oko Mimiru, u podnožju Yggdrasilla, drveta svijeta; pijte sa-mnom medovinu pjesnika pijte sa-mnom medovinu pjesnika: otkrijte Riječ!“

Tko se usuđuje usred predavanja otvoriti vrata... vani, zar - kiši? Hitro li mijenjamo prostore, vrijeme, obličja... to ulazi Freyja - u perju labuda.

- Što sad hoćeš, sestrice? – pita sijed, jednook, mrseći bradu: - Što opet hoćeš?

- Tvoju košulju mojeg raslinja!

- A koga krećeš zavesti?

- Ovu Dubrovačku mladost, sve Dubrovačke gospare! – u smijehu odgovara Freyja, uzimajući od starca i prsten, Draupnir-a.

Odin se povlači, ostaje Hermann sad gođi-ju nalik, uspravan, Mudar „inn vittri“ – čelniku koji mudro vlada svim ljudima svojim.

Potom je i zakonogovornik koji sage priča, povijesti nasmiješ – „svi ljudi nisu isti“ – priča i gleda te u oči: u sagama piše – gledaj u oči i vidjet ćeš kakav je čovjek – bitno je kakav si čovjek i kakvu ćeš mudrost steći - onu priče, kroz priče, povijesti priče...

Najprije je On, Vegtamr, kroz sve svjetove sakupio mudrost i znanje!

Odin - što je šapnuo svijetlome Baldru na smrtničkoj lomači?

Ne zna nijedan pergamentni rukopis nijedan kodeks nijedan pisar nijedan skriptorij nijedan arhiv nijedan gotlandski kamen ni runama urešeni štap;

niti drevno pred-jezično, pred-logičko, pred-ljudsko proročica znanje... pitaj Učenog, slušaj, govori Hermann „inn froði“...

- Doći ću ponovno! –reče Odinu nalik ili Odin sam.

- Voljet ću ih ponovno! – reče Freyja ostavljajući Dubrovniku u zalog buket svojih suza.

In memoriam sveuč. prof.dr.sc. Hermann Pálsson.

JOTUNHEIMEN I & II

JOTUNHEIMEN I

planina izroni
šapnu: dođi!

pozvan,

zaboravljaš se;

bez potrage, nijekanja, potvrde

otuđen sjećanju

(ljuštura ljudskosti

nit je, veže)

tek krenuo

već suite Griega

od vrhunaca crescendom

u nebo

kamo koračaš,

Thoru

zriš

glazbalo

ledenjaka

Mjollnir je

ti –

tonika

odlomljena

odleđena

pitka

u zemlji divova

i pikturalni krik

varka je

samotne

tišine

JOTUNHEIMEN II

jezero: blista

mislio si, atribut

ludičkog

mora

al zmija od plaveti

iz vizure diva?

pljuvačku neba

razgazuje

Pan, Vodič Sjevera i Silva, Čarobnica Juga

Pan, Vodič Sjevera i Silva, Čarobnica Juga

Ti bi me odveo trolovima

duboko u spilje planinske

i uložio svoj život

da sam Čarobnica Juga.

Zbog Tebe bi učarala
sonetni stih u ostrašćenih ptica,
orkestraciju vjetra bez oblaka,
riječnu bujicu iz suhoće stabla i kamena,
blagoglagoljivu čitljivost runskih stihova...
i Ti bi likovao.

Jer dok si se povjeravao šumama
i drvnim im bićima
ja sam Te sustizala.

- Zar čuješ?

Od tad žudiš moje uzdahe
satkane od Juga.

Od tad svima govoriš:

- Za mene, Pana, vodiča Sjevera
je rođena!

Ali da si ih barem vidio!

Vječne dječake koji ulažu svoje živote
zbog života drugih.

Da si ih samo vidio kako trče!

Trče i pobjeđuju!

Ti si trčao zaleđenim jezerima spasiti sokoliće, a oni su
trčali kroz minska polja.

*

Ti si razbojniku zabio svoj štap u uho, ali, grgolje riječni
brzaci, taj div te s drugim uhom čuo kako pobjednički
pjevaš eddske pjesme.

Njihov div bio je metalni tenk, bio je gluh neprijateljski
zrakoplov.

*

Tebe su divovi sjevernih planina gađali kamenjem,
stablama, stijenama, a njih su mračna istočna podzemna
bića gađala ubojitim granatama!

*

Ti si brižno čuvao i svjedočio rast sa cvjetanjima šuma, a
njima su i šuma i kuća srušena požarišta.

*

Ti si imao trolove, divove i lukavog Lokija za nadmetanje, a oni cijeli rat!

*

Tvoji su bogovi opjevani ratnici iz pradavnina, a moji su upravo pobjedili: trzaju se u snu, jecaju u snu, dok ti u snu plešeš s Valkirama u Valhali.

- Silva, Čarobnica Juga,
dok brane svoje i tuđe živote
pomaže im pobjediti!
... pjevušio si lopočima i vilama
sjevernih jezera ...

- Dok trpim zimsku nordijsku tamu
snivam je obljubiti
u najdužim danima svjetla!
(Prestani ih vjerno voljeti,
molio si,
ali nikad nisi izgovorio.)

Zar ih nisi vidio
kako umiru
prije nego što su živjeli !?

- Što ćeš im Ti?

Ja im nosim,
poput Tebe prerusena u vodiča,
obroke začinjene od ljekovitog bilja,
svježe šumsko voće
oblačim im žute kabanice dok kiši
i slušam ih strpljivo
jer još pričaju o majkama
koje žive istu bol:
njihovi očevi su se žrtvovali
i skaldi Juga ih dugo oplakuju.

- Što ćeš im sad,
kad su već pobjedili
mržnjom izobličena bića?

Ja sam se obećala
dječacima bez djetinjstva
ratnicima bez spokoja:
ranjenih duša
oklještenih tijela

još nepravичno utamničenima
još nepravичno progonjenima

vječno izgubljenima
u potrazi za čežnjama
kako bi nadoknadili propušteno...

koji sad ne trpe u tamnicama,

ti vječno putuju.

- Pišeš mi...

od hrvatskog pletera

duga kosa

kojom ih zakrivaš

Otajstvom Tvoje Domovine miriše.

Ja sam se zavjetovala

dječacima ratničke mladosti

i dok oni žive,

Odd Vidar,

ja ne ću biti Tvoja.

ŠTO JE ODIN ŠAPNUO SVIJETLOME BALDRU?

PJESNIČKA VJEŽBENICA ANALITIČKE MITOLOŠKE ČITANKE

**PJESNIČKA VJEŽBENICA ANALITIČKE MITOLOŠKE
ČITANKE ::**

ŠTO JE ODIN ŠAPNUO SVIJETLOME BALDRU?

Odinu nalik ili Odin sam, u sporoj, odmjerenoj, taktilnoj naraciji priča o njemu,

Odinu i svim mu obličjima: o tajnom znanju, zadobivanju runa, putu ka mudrosti.

Hermann ili Odin prerušen u Harbarð -a, lađara duge valovite brade, vodio nas je susretu bogova, divova, ljudi... njegova se brada uznosila nad košuljom koja je bojama raslinja nemarno izdizala vlastitu putanju: u isti mah prianjajuće i dinamizirano, poput njegova glasa -

naracijom blago podučavajući; učitelj nam - prijatelj, još uvijek zaigrani dječak ili - poganski bog, spustio se do našeg jutra

(pod mudrim suncem nad Dubrovnikom) mladog, željnog priča;

o panteonu i njemu, Odinu i svim mu obličjima...

Ako to doista jest on, sada pitaj, pitaj:

- Što je Odin šapnuo sinu, svijetlome Baldru, najblagohotnijem među bogovima, na samrtničkoj lomači:

„hvat mælti Óðinn, áðr á bálstigi, siálf r í eyra syni?“?

O prenošenju znanja? Vječnosti u ljubavi? Neminovnom rastanku, premda će... uskrsnuti... tko: Baldr ili Baldr-om najavljeni Krist?

Sjediti tiho a upravo ploviti: to je Hermannov bešumni brod izgrađen od teksta, teksture i konteksta; e, da mu je bila medvjeda koža, osmonogi konj Sleipnir, ljepota Valkira, da je Herjan stigao ranije možda ta kiša granata ne bi dotakla Dubrovnik... njegove me ulice vole kaže obli Hermannov glas u naraciji koja nadrasta zidove, krovove, klupe Sveučilišta; vodi kamenim ulicama, zidinama (da, nalik Asgarda!), ribljoj večeri gdje nam napuni zlatne pehare valovima mudrog izvora Sok k vabe k ka – koji otkrivajući prošlost - sadašnjost - budućnost snaži i govorničkim i pjesničkim nadahnućem... šetnji uz more... pitaj, pitaj i gavranove Hugin n a i Munin n a sad u galebove prerusene; gle, slijeću mu na ramena noseći mu naše Misli ali i u Sjećanje nam - Njega urezujući... pitaj, brže, pitaj... ali već u topotu Sleipnir povrh valova Njega - sad lik Vidrir-

a – nosi: „ založio sam jedno oko Mimiru, u podnožju Yggdrasil l a , drveta svijeta; pijte sa-mnom medovinu pjesnika pijte sa-mnom medovinu pjesnika: otkrijte Riječ!“

Tko se usuđuje usred predavanja otvoriti vrata... vani, zar - kiši? Hitro li mijenjamo prostore, vrijeme, obličja... to ulazi Freyja - u perju labuda.

- Što sad hoćeš, sestrice? – pita sijed, jednook, mrseći bradu: - Što opet hoćeš?

- Tvoju košulju mojeg raslinja!

- A koga krećeš zavesti?

- Ovu Dubrovačku mladost, sve Dubrovačke gospare! – u smijehu odgovara Freyja, uzimajući od starca i prsten, Draupnir-a.

Odin se povlači, ostaje Hermann sad gođi -ju nalik, uspravan, Mudar „inn vittri“ – čelniku koji mudro vlada svim ljudima svojim.

Potom je i zakonogovornik koji sage priča, povijesti nasmiješen – „svi ljudi nisu isti“ – priča i gleda te u oči: u sagama piše – gledaj u oči i vidjet ćeš kakav je čovjek – bitno je kakav si čovjek i kakvu ćeš mudrost steći - onu priče, kroz priče, povijesti priče...

Najprije je On, Vegtamr , kroz sve svjetove sakupio mudrost i znanje!

Odin - što je šapnuo svijetlome Baldru na samrtničkoj lomači? Ne zna nijedan pergamentni rukopis nijedan kodeks nijedan pisar nijedan skriptorij nijedan arhiv nijedan gotlandski kamen ni runama urešeni štap;

... niti drevno pred-jezično, pred-logičko, pred-ljudsko
proročica znanje... pitaj Učenog, slušaj, govori Hermann
„inn froði“...

- Doći ću ponovno! –reče Odinu nalik ili Odin sam.

- Voljet ću ih ponovno! – reče Freyja ostavljajući
Dubrovniku u zalog buket svojih suza.

(In memoriam sveuč. prof.dr.sc. Hermann Palsson.)

U tekstu su istaknuti / potcrtani čitljivi likovi, motivi,
asocijacije te rečenice iz korpusa staronordijske
mitologije (EDDA & SAGA).

Mitologija EDDA (s tumačenjima) čitljiva je u knjizi:

„SNORRI STURLUSON:

[MLADA ILI PROZNA ILI SNORRI] EDDA:

GYLFAGINNING OBMANJIVANJE GYLFIJA.

Prijevod s islandskoga, predgovor i bilješka o
islandskom jeziku

Dora Maček.

Zagreb, 1997.”

Knjiga citira brojne stihove iz starijeg djela STARIJA ILI
POETSKA / PJESNIČKA ILI EDDA U STIHOVIMA.

Knjiga je dvojezična: čitljiv islandski izvornik uz usporedni prijevod. Prevoditeljica D.M. izabrala je islandski tekst prema izdanju kojeg su priredili J ón Helgason i Anne Holtsmark (K øbenhavn).

II. Učenjačka znanstvena knjiga DORA MAČEK - HERMANN
PÁLSSON - RUDOLF SIMEK: STARONORDIJSKA MITOLOGIJA I
KNJIŽEVNOST

*Ocjenjivački tekst (recenzija) S. L. Čižmešija pročitana u sadržaju
RADIJSKOG 3. PROGRAMA (krugovala) HRT (2003 godine)*

II. POGLAVLJE (S. Levanić ČIŽMEŠIJA /
MARISSELLA OCTEK)

OCJENJIVAČKI RAD (RECENZIJA) PROČITAN 2003
GODINE

U SADRŽAJU 3. PROGRAMA HRVATSKOG RADIJA
HRT ZAGREB RH / CRO

povodom publiciranja učenjačke znanstvene knjige:

„ DORA MAČEK - HERMANN PÁLSSON - RUDOLF
SIMEK:

STARONORDIJSKA MITOLOGIJA I KNJIŽEVNOST

IZDAVAČ ARTRESOR NAKLADA, ZAGREB, 2003 „

1. UVOD

Staronordijska književnost entitet je koji obuhvaća

europsku srednjovjekovnu književnost Skandinavije pisanu staronordijskim jezikom do 1400. godine s naglaskom na visoko razvijenu, raznoliku i originalnu književnost otočnog Islanda, premda već Doba Vikinga (8. i 9. st.) resi i dio eddske poezije i dio skaldičke poezije Skandinavije: usmena eddska i skaldska poezija starije su od druge polovice devetoga stoljeća kad je doba (norveškog) naseljavanja Islanda (870. god.) a zapisane su u islandskim rukopisima tijekom trinaestog (13.) stoljeća: pisana književna djela dvanaestog (12). i trinaestog (13.) stoljeća na Islandu pisana su tijekom navedenog razdoblja zvanog “učena islandska renesansa”.

Unutar korpusa Europske srednjovjekovne književnosti staronordijska se izdvaja svojom posebnošću:

1.) Mitološke pjesme POETSKE EDDE (PJESNIČKA EDDA / STARIJA EDDA / EDDA U STIHOVIMA) iznose poganske nordijske mitove koji se nisu širili izvan Skandinavije (terminus ante quem mitološkog sadržaja eddskih pjesama: 700./800. - 1250./1300. god.)

2.) POEZIJA SKALDA (skaldska poezija) je najstarija elitna / dvorska poezija u Europi

3.) PROZNA EDDA (EDDA U PROZI / MLAĐA EDDA / SNORRA EDDA) Snorija Sturlussona jedinstvena je ARS GRAMMATICOPOETICA pisana na pučkom jeziku o pučkom stihu koja sustavnim prikazom mitološke predaje vrši *INTERPRETATIO CHRISTIANA* nordijske mitologije te istodobno potvrđuje prethodnu poetsku tradiciju i eddičku i skaldičku.

4.) SAGE su najrazvijeniji oblik proznog pripovijedanja s usmenim korijenima u pučkom jeziku (terminus ante quem: razdoblja saga je 930. - 1070. god. a zapisivanja saga je 1200. - 1350. god.).

Navedena djela su, uz *Gesta Danorum* Sax-a Grammaticus-a, najcitiranija građa unutar tematiziranog korpusa, a prema Rudolfu Simeku su izvori poganske germanske kozmologije, čija se književnoznanstvena proučavanja pojavljuju u kontinuitetu od druge polovice devetnaestog (19.) stoljeća: postavljaju imperativ zasebnog književnopovijesnog pristupa ali i usporedbe s drugim srednjovjekovnim književnim vrstama Europe.

Poetska Edda u mitološkim pjesmama opisuje zajednički svijet bogova, divova i ljudi dok u junačkim pjesmama evocira herojsku / junačku srednjoeuropsku tradiciju protkanu elementima legende i bajke.

Prozna Edda eklektičko je, enciklopedijsko djelo kršćanskog intelektualca, islandskog povjesničara, pjesnika, mitografa i političara Snorrija Sturlusona: koja je ne samo priručnik skaldima u svrhu sastavljanja što točnije, bolje poezije već i mitološki kompendij u čijem temelju je znanje sadržaja većine pjesama (starije) Poetske Edde. Naime, poznavanje mitologije odnosno pojmova koji objašnjavaju poetske slike utemeljene u staroj religiji (poganstvu) ključ je za razumijevanje primjerice *kenninga*, *senna* i svakog drugog stilskog sredstava bez kojeg (i stvaranja i razumijevanja) dobre poezije ne može biti.

Islandske SAGE, najrazvijeniji prozni pripovijedni srednjovjekovni oblik na pučkom jeziku - poput EDDA – nemaju pandan u cjelokupnom korpusu europske srednjovjekovne književnosti usljed primarno povijesnih razloga [razgranati vikiški putevi odnosno širenje njihovih stvarnih i duhovnih posjeda, kasno prihvaćanje kršćanstva u Skandinaviji (Danska 925. god.,

Island 999. god., Norveška krajem 10.st te početkom 11. st., Švedska 12. st.), a na Islandu jedinstveno društveno uređenje - islandska ruralna demokracija te specifični životni - otočni uvjeti].

Teorijski pristup književnoznanstvenom proučavanju korpusa staronordijske književnosti smješta se u tri analitičke cjeline koje tek u sintezi ukazuju njezin ontološki status, a svaka se cjelina uvjetno u pojmu može povezati s klasifikacijskim perspektivama Herman-a Northrop-a Frye-a.

Prva "šira" cjelina (retorička klasifikacijska perspektiva Herman-a Northrop-a Frye-a) situira korpus u predkršćansku usmenu tradiciju te kroz dijakronijski presjek problematizira usmenost / glasovnost u djelima odnosno djela čiji je korijen prezentacije usmeno obraćanje. Svrha je i vrijednovanje pisanih izvora, uslijed dobne razlike (primjerice u doba sinkretizma, a nastanka najvećeg broja eddskih pjesama: razlika i do pet stoljeća) između doba nastanka građe te zapisivanja iste.

Druga "uža" cjelina (povijesna klasifikacijska perspektiva Herman-a Northrop-a Frye-a) situira korpus u srednjovjekovnu kršćansku tradiciju te ga i kroz sinkronijske i kroz dijakronijske presijeke problematizira iz komparativnog proučavanja predsrednjovjekovnih i srednjovjekovnih tekstova; unutar ove cjeline se u većoj mjeri rabe pomoćne redukcionističke metode (primjerice suženost na sadržajni kriterij statusnih obilježja likova heroja / junaka). Svaki oblik /vrsta/ tekst osigurava egzaktnost opisa u sinkronijskom presjeku, ali cjelovito zahvaćanje te razumijevanje isključivo je moguće kroz (usporedni) dijakronijski presjek.

Treća “dubinska” cjelina (arhetipska klasifikacijska perspektiva Herman-a Northrop-a Frye-a) situira korpus u protejsku mitopoetsku tradiciju izvorno poganskog, zatim izvorno kršćanskog, te naposljetku sinkretičkog oblika mišljenja, pri čemu a kroz potragu za duhovnom zaokupljenošću, problematizira jednostavne (pred)književne i složene oblike (André Jolles) i njihove odnose; međutim, svaku proizvoljno (u svrhu proučavanja) izlučenu / izabranu “točku suvremenosti” stalno podsjeća na neraskidive veze s prethodnim arhetipskim cjelinama. Svrha je što preciznijoj (šira : uža – šira *versus* uža) i dubinskoj analitičko-sintetičkoj razradi otkloniti spekulativne apriorističke i redukcionističke postavke (preuzete te jednostrano / površinski aplicirane na materijal iz drugih znanstvenih disciplina) uvidom u šire uvjete nastanka književnih oblika.

Ova učenjačka znanstvena knjiga je zahvaća svaku od navedene tri cjeline, ali najviše posljednju: jednostavni oblik (André Jolles) mita, poglavito nastanak umjetničkog oblika sage.

Svrha je usidrenja u zajednički srednjovjekovni europski intertekstualni prostor vrijednovanje staronordijske književnosti unutar totaliteta povijesti književnosti.

2. UČENJAČKA ZNANSTVENA KNJIGA

2. UČENJAČKA ZNANSTVENA KNJIGA

Hrvatskom čitateljstvu dosad nepoznate znanstvene spoznaje o staronordijskoj književnosti pruža knjiga “*Staronordijska mitologija i književnost*” koja je plod suvremenih spoznaja znanosti o književnosti (a znanosti o književnosti koja se nudi drugim znanstvenim disciplinama istodobno iz njih crpeći znanstvene uvide) komplementarnih spoznajama drugih znanstvenih disciplina (povijesti, folkloristike, arheologije, etnologije, komparativne mitologije / povijesti religija, lingvistike, geografije, paleografije, etnografije i dr.), čime se metodološki uklapa u recentne interdisciplinarne pristupe proučavanja staronordijske književnosti i njoj pripadajuće mitologije.

Semantičkog bogatstvo navedenog interdisciplinarnog pristupa ima za posljedicu neprestano širenje definiranog područja analize.

Učenjaci znanstvenici i sveučilišni profesori eminentni autori Dora Maček (Republika Hrvatska), Hermann Pálsson (Island / Škotska) i Rudolf Simek (Njemačka), u zajedničkoj tehnici kontrapunkta, svaki iz vlastitog znanstvenog interesa / rakursa, iz kombiniranog induktivno- deduktivnog pregleda znanstvenog područja pristupaju građi: te tradicionalno historistički, hermeneutički, ne zanemarujući prijelaze, rubove, pukotine u komparativnim i morfološkim proučavanjima građe - iz epizodnog oblika predavanja, poput tri korijena Yggdrassila, stabla / drveta svijeta u mitologiji Edda (a istu komparaciju u knjizi Pálsson rabi u svezi s tri glavna korijena saga) – “drže” svijet ove učenjačke znanstvene knjige: sveučilištarcima i hrvatskih sveučilišta stvorili su koherentno učenjačko znanstveno djelo - s atribucijama *Integritas*, *Consonantia*, *Claritas* - koje uz klasične metode književnoznanstvene

analize književnopovijesnim uvidima te filološkim analizama srednjovjekovnih tekstova pruža opsežan, prijemčljiv i poučan kulturopovijesni okvir proširujući znanstvene spoznaje o staronordijskoj književnosti i mitologiji.

Knjiga se začela u Dubrovniku 1996. godine na *Prvom dubrovačkom seminaru o staronordijskoj mitologiji i književnosti* kojem su nazočili sveučilištarci iz Republike Hrvatske i inozemstva [u Dubrovniku su održana sveukupno tri europska sveučilišna međudržavna seminara iste tematike s razrađenim predavanjima i navedenih sveučilišnih profesora predavača].

Dinamika sveučilišnih predavanja "izbija" u nekim poglavljima u kojima diskurz nakon uvida, postavki, danog ustroja – zamire, te nas vraća prvotnoj divinaciji.

Dijalogični putevi spoznaje u odnosu *professor - discipulus* u knjizi se neprestano otkrivaju; obilje dodatnih informacija u fusnotama, naslovi poglavlja s upitnikom upućuju polazištu - gonetanju i mithosa i logosa, «*Dodatne primjedbe i napomene*» odgovori su na opetovana (rekurentna) pitanja: a završni doprinos knjizi su integralni prijevodi održanih predavanja dubrovačkih seminara - prijevodi koje su uz pomoć iskusnih sveučilišnih profesora izradili nazočni slušači sveučilištaraci.

Teorijska struktura nastala iz epizodnog oblika sveučilišnih predavanja ovdje pruža i unutarnji i vanjski pristup staronordijskoj književnosti te perspektivizam koji potvrđuje njezinu veličinu - koju, prema Thomas-u Stearns-u Eliot-u, nije moguće odrediti, poput njezine naravi, samo na temelju (uvriježenih) književnih standarda.

Autori učenjaci navikom promišljenog stručnog metodološkog pristupa (unutar svih razina i dimenzija knjige) polifonijski posežu za iznošenjem i sižea i parafraza pojedinih djela u svrhu predodžbe o širini i bogatstvu aluzija o nordijskoj mitologiji, te i za iznošenjem motiva, problematike, razvoja lika koje obrađuju sage.

Učenjačka znanstvena knjiga ne može izbjeći činjenična ponavljanja, ali “neusuglašenost” je opravdana obzirom se kroz pero iskusnih pedagoga sveučilišnih profesora iščitava ciljano didaktičnost: naime, knjiga ima funkciju biti sveučilišna građa / učenjačka znanstvena studijska literatura.

Završetke poglavlja resi bibliografija, koja uz činjenična ponavljanja unutar sadržaja različitih poglavlja, omogućuje i parcijalni tematski pristup, obzirom na zaokruženost te unutrašnju konzistentnost pojedinih tema. Početnicima kretanje otežava bitan nedostatak knjige: izostanak kazala imena (mitoloških bogova i srednjovjekovnih autora) te kazala (mitoloških i srednjovjekovnih) pojmova.

3. DORA MAČEK

3. DORA MAČEK

Dora Maček do sad je prevela u vlastitom odabiru probrane “ *Islandske sage i priče*” te početni dio *E DDA u prozi* Snorri-ja Sturlusson-a “ *Gylfaginning / Obmanjivanje*

Gylfija” a ova knjiga uz njih prirodno srađuje te ih određuje kao poželjna polazišta pristupu knjizi koja - zovom prethodnica, “napajajući se s mitološkog izvora Sage”, proširuje znanstvene spoznaje dosad nepoznate hrvatskom čitateljstvu o staronordijskoj književnosti i mitologiji.

Prva poglavlja Dore Maček povijesnim pregledom srednjovjekovne skandinavske poglavito islandske kulture od vikinškog doba do islandske srednjovjekovne republike pružaju nam kulturnopovijesni okvir.

Slijedi pozitivistički književnopovijesni dijakronijski pregled staronordijske književnosti u kojem autorica navodi glavne islandske književne vrste, pripadajuće im mitološke pojmove, te pisana poučna i znanstvena djela s posebnim osvrtom na prve gramatičke rasprave (sa sustavno postavljenim pravopisnim pravilima) koje donose razrađen fonološki sustav u svrhu stvaranja novoga pravopisa islandskoga jezika.

Dora Maček unosi u svoj dio knjige tragove vlastite vokacije ističući pozitivnost islandske jezične politike koju je karakterizirala krajnja konzervativnost i purizam. Namjera promišljene islandske jezične politike je očuvanje i izgradnja jezičnog izraza upravo na temelju *klasi č ne srednjovjekovne islandske knji ž evnosti* - koja se u originalu čita i danas, što Islandanima omogućuje participiranje u višestoljetnom kontinuitetu vlastite drevne (a perpetuirano čitalački suvremene) kulture.

Govoreći o *staronordijskom - sjevernogermanskom* jeziku tada razumljivom i šire u germanskom svijetu (primjerice *i u srednjovjekovnoj Engleskoj*) - pokazuje kako je došlo do specifično islandske pojave: pisma na pučkom / narodnom jeziku dok su istodobno (tijekom

istog povijesnog razdoblja) kontinentalne Norveška i Danska rabile te favorizirale latinski jezik.

Dora Maček nastavlja svojim potvrđenim znanstvenim interesom; sagama, za koje tvrdi kako nisu dio usmene književnosti već izvorno pisana djela (fikcionalna književnost): iznosi pregled te podjelu saga koje se spominju u knjizi a od devetnaest (19) sižea tek dva (2) su nam poznata iz cjelovitih prijevoda saga u knjizi "*Islandske sage i priče*".

Instruktivnom bilješkom o staronordijskom jeziku i pismu približava nam povijest i strukturu islandskog jezika i pisma te metodologiju vlastitih prijevoda klasične islandske književnosti.

4. RUDOLF SIMEK

4. RUDOLF SIMEK

Primarno pitanje središnjih poglavlja autora Rudolf-a Simek-a na tragu je duhovne povijesti a glasi: kakvu su sliku svijeta imali, citat: "ljudi koji su proživjeli tekstove koji čine naše izvore" a to su ljudi ranog i srednjeg srednjovjekovlja: njihov *Weltbild* iznijeli su vrhunski skandinavski historiografi povjesničari i pjesnici, stoga usporedno otkriva i sliku svijeta tih AUCTORES.

Iščitavanjem stječemo dojam kako se najviše divi / ističe veličinu eklektičkog, enciklopedijskog djela kršćanskog intelektualca Islandanina Snorri-ja Sturluson-a koji s objektivnog stajališta pristupa poganskim mitovima.

Svjestan i metodoloških i epistemoloških ograničenja, Simek hrabro heuristički uranja u duh vremena / epohe, uživlje se u njihov svijet: *Cognitio* širi na *Gnosis*.

Najprije povijesnom periodizacijom ukazuje na "razvoj veze između kršćanstva i poganske Skandinavije" koja u njegovim epagogičkim komparističkim ekskurzima otkriva svoj značaj: neposredno određuje kviditet čak i entitet tematiziranoj književnosti.

Poglavlje *Poganska kozmologija u srednjovjekovnoj Skandinaviji* osim kozmologije donosi i kozmogoniju, te razvoj mitoloških pojmova; širina tematike dovodi do shematskih, užih obradbi ali ipak ostaje unutar terminološki i pojmovno čvrsto definiranih koordinata.

Počinje ekskurzima o poganskoj i kršćanskoj kozmologiji i kozmogoniji u srednjovjekovnoj Skandinaviji te o razvoju ključnih mitoloških pojmova poput *Valhall* a, zatim filozofično uranja / polazi od kratke povijesti ideja "u službi mitologije", potom iznosi glavne dijelove mitološkog sustava u rasporedu podsustava (točnije: podsistema) koje bi Eleaz ár Moir évič Melet ínski i unutar mitološkog sadržaja EDDA definirao: vertikalni prostorni model odnosno vegetativni model. Držim kako i za Simeka, poput Melet ínski i-og, eddske pripovijedni siže predstavljaju razvijen semantički sistem koji obuhvaća niz komplementarnih podsistema (no za razliku od Meletinski i-og, Simek nam u knjizi ipak uskraćuje cjelovit pregled).

U shematskom spektru od arheoloških nalaza do kritike čuvenih interpretacija socio-antropologa (Kirsten Hastrup) a koje sukladno recentnoj znanstvenoj građi kritizira zbog uprošćavanja načina razmišljanja

arhaičnoga uma, iznosi mitološku građu i ključne mitološke pojmove od kojih je dio već definiran u poglavljima Dore Maček.

Iz rakursa komparativne mitologije Rudolf Simek pronalazi zajedničke praelemente s mitologijama drugih pučanstava naznačujući neke od mogućnosti proučavanja; ukazuje na zajedničke praelemente s mitologijom keltskih, perzijskih pučkih tradicija a srž priče o Odinovom izgnanstvu, čije tri inačice iznosi, u podrijetlu je mita koji se pojavljuje u indijskoj, grčkoj i sumerskoj mitologiji (svrgnuće s vlasti vladajućeg boga od strane njegovih sinova ili braće). Kroz obradu raznih inačica teme navodne seoba Odina i Asa u Skandinaviju u povijesnim skandinavskim izvorima Simek dokazuje kako je učenje o Aziji kao izvornom domu skandinavskih bogova i kraljevskih kuća - Islandska kreacija.

Genealoško podrijetlo čovjeka od bogova koje se manifestira u etnografijama germanskih plemena i genealogijama kraljeva pokazuje se kao ideja, koja se u kasnome poganskom dobu zamjenjuje idejom o podrijetlu ljudskog para od božanskog trojstva.

Poglavito je imaginativno razdoblje doba sinkretizma u kojem je supostojanje poganskog politeizma i kršćanskog monoteizma oblikovalo specifičnu tradiciju. Govoreći o kozmogoniji navodi primjer sinkretizma: uspoređuje opis iz EDDA s opisima u raširenom srednjovjekovnom udžbeniku *Elucidarius* koji je utjecao na Snorrijeve opise a koji sadrži sinkretizam: navodi nas na razmišljanje kako sinkretički opisi izvire iz sinkretičkog načina razmišljanja.

Potvrđuje se veza s drugim starogermanskim jezicima

kroz metričke, leksičke, stilističke analogije te zajedničke motive u svrhu naglašavanja neminovnosti međusobnih utjecaja; implicitno ukazuje na međudjelovanje pisane i usmene književnosti te utjecaj književnih srednjovjekovnih vrsta jedne na /u drugu pomoću mobilnih pokretnih dinamičnih puteva rukopisa / tekstova.

U sveukupnom kontekstu kontinuma repliciranih mitoloških i povijesnih obrazaca tek upućuje na radove Leopold-a von Schroeder-a izostavljajući primjerice utjecajne studije Georges-a Dumézil-a (koji eddske dakle germanske mitove istražuje u njihovom indoeuropskom sustavu, iznosi socijalnu trihotomiju funkcija bogova i dr.), ali u bibliografiji upućuje na radove Dumézil-ovog pristaše filologa i folklorista Jan-a De Vries-a.

Na razini upute o predmetu ostaje i često citiran primjer u problematici proučavanja usmenosti EDDA u stihovima POETSKA / PJESNIČKA EDDA: ista aliterativna formula sjevernogermanskog izvora čitljiva je u tekstovima (književnim i spomeničkim) diljem Skandinavije i šire.

U poglavlju *Kršćanska kozmologija u srednjovjekovnoj Skandinaviji* načelno navodeći kakvi su pisani izvori kreirali kršćansko poimanje svijeta propušta dati sadržaje učenja kršćanskih intelektualaca pretpostavljajući naše (čitalačko) suvereno kretanje srednjovjekovnim duhovnim i intelektualnim prostorom.

Rudolf Simek ekstrahira te nam iznosi dijelove znanja srednjovjekovne astronomije, kartografije, geografije jednako originalno skandinavske i “uvozna” znanja dostupna putem prijevoda u Skandinaviji: analizirajući

srednjovjekovne znanstvene spoznaje koje su se unosile i prenosile u učenju *septem artes liberales*.

Utjecajne srednjovjekovne latinske enciklopedije poput *Etymologiae* Izidora iz Seville (Izidor Seviljski) iznose spoznaje *septem artes liberales*, nacrt povijesti svijeta s kršćanskom latinskom kozmografijom. Upravo kršćanska latinska kozmografija Snorriju je / su uporište za pisanje *Heimskringla*, povijesti norveških kraljeva, što Rudolf Simek dokazuje na zajedničkoj strukturi opisa Zemlje koji ujedno odgovaraju njenim opisima u srednjovjekovnim MAPPAE MUNDI.

Nužno je dokazati kako su veliki učenjaci poput kreativnog i originalnog Snorrija usvajali enciklopedijska znanja / tradicije te ih primjenjivali u oblikovanju vlastitog viđenja svijeta. Situiraajući Snorri-ja ravnopravno u učenjačku znanstvenu zajednicu Europe (srednjovjekovni islandski intelektualci školovali su se i u inozemstvu a diljem Europe), ističe kako Snorri (originalno i nezavisno) nadmašuje svoje izvore na podlozi vrela iz kojeg crpi: islandske tradicije.

Parafrizirajući De Certau - pojmove karta i staza; uz pomoć karte Simek ponovno svladava sukcesivnost staze mita, odnosno: putanju zbivanja mita završava / amalgamira - kartom.

Cilj interesa - Snorri kozmograf – nije samo pokazati njegovu širinu pjesnika, gramatičara, mitografa, historiografa povijesničara, političara te kozmografa unutar “učene islandske renesanse” dvanaestog (12.) te trinaestog (13.) stoljeća ili Snorrija situirati - u najveće srednjovjekovno 13. stoljeće, doba vrhunske gotike i vrhunske skolastike – ravnopravnog tadašnjoj intelektualnoj učenjačkoj znanstvenoj zajednici

kontinentalne Europe: ili - poput teorijskog pregleda Margaret Clunies Ross o formativnim utjecajima srednjovjekovnih enciklopedija na Snorrijevu Eddu - pokazati kako Snorrijeva enciklopedijska perspektiva opravdava njegovu uporabu staronordijske misli.

U pronalaženju strukturnih sličnosti u opisima kozmografije u *Prologu E dde u prozi i Heimskringla* Rudolf Simek izvodi filološki dokaz kako potječu od istog autora; (s)poznato autorstvo ovdje je originalno dokazano uz pomoć drugih znanstvenih disciplina.

Poglavlje *Euhemerizam u staronordijskoj mitologiji* razotkriva Simek-ovu sintetičku komparatističku metodu.

Unutar povijesnog i duhovnog konteksta supostavlja i komparira euhemerizam u djelu povjesničara i mitografa Danca Sax-a Gramaticus-a (*Gesta Danorum*) s izvorima učene europske kronološke historiografije, te ponovno u Snorri-ja; svrha je ilustrirati povijesne, znanstvene, literarne i političke razloge primjene euhemerizma skandinavskih historiografa povjesničara. Vodi zaključku kako je euhemerizam Snorriju pomogao u zadobivanju povijesnog legitimiteta suvereniteta nordijskih kraljevstava unutar kršćanske povijesti: pomoćno mu je sredstvo u utemeljenju neprekinute veze s povijesnim tradicijama kontinentalne Europe dok ujedno pruža legitimitet i poganskoj tradiciji - jer trebalo je pogansku germansku mitologiju u skaldskom pjesništvu i eddama učiniti pojmljivom kršćanskom slušateljstvu.

Snorri je kršćanski intelektualac - državnik koji s objektivnog te pragmatičnog stajališta pristupa poganskim mitovima.

5. HERMANN PÁLSSON

Simekovi “mitološki” ekskurzi utrli su put pripovijednom odnosno značenjskom sadržaju ove staronordijske književnosti u njenom arhetipskom kontekstu: interpretaciji Hermann-a Pálsson-a najpoznatije i najezoteričnije pjesme Poetske Edde / Pjesničke Edde / Edde u stihovima “*Völuspá / Viđenje proročice*”, koju Snorri citira u svojoj Eddi u prozi . Pjesma (“sveto djelo”) je vizija koja (kroz ekstazu) snažnim simbolima iznosi dramu kozmosa, kao napredovanje od prvobitnog kaosa - kroz faze stvaranja, zlatnog doba, sukoba, propadanja i razaranja do nastanka novoga i boljeg svijeta: djelo / viziju iščitavamo uz pomoć kozmologijskih, kozmogonijskih i eshatoloških odrednica cikličkoga mita.

Iz filološke analize te široko postavljenog kulturološkog - tradicijskog konteksta s uputama o izvorima za spoznavanje pripovijedne situacije, odraza na svakodnevni život i drugih elemenata tog arhetipskog aspekta mythosa – rituala (H.N. Frye),

Hermann Pálsson dolazi do odgovora o autorstvu, funkciji te načinu prenošenja pjesme. Pjesma je u usmenoj tradiciji prenošena kroz nekoliko stoljeća, pa i nakon pokrštavanja.

Generacije žena sudjelovale su u obredu *seiðr* koji je vodila proročica (*völva*) kako bi u ekstatičnom, magičnom transu priopćila tri aspekta svoje moći:

znanje, sjećanje i viđenje budućnosti.

Uz pomoć spoznaja folkloristike, etnologije i geografije Hermann Pálsson razrješuje nedoumice primjerice u svezi s etiologijom imena gdje se na primjeru prvih divova (*Jötnara-Jötunni- Iotnara*). Proročica se sjeća *Jötnara - Jötunni- Iotnara*, prvih divova: a učenjak Hermann Pálsson- povezujući ih s Laponcima (Sami) koji su, prema navodima iz srednjovjekovnih izvora, školovali proročice - uočava kako se osim mitskog ravnopravnim pojavljuje i etnički smisao. Na etiološkom mitu Pálsson stvara mit o podrijetlu rituala. Hermann Pálsson vješto ukazuje i na etiologiju i na rađanje (kreaciju) novog mita u srži priče: mit o podrijetlu ljudi stvara mit o podrijetlu rituala! Dokazana mogućnost dvoznačnosti polazište je novim interpretacijama, a ova Pálsson-ova dijelom podsjeća na feminističke, poput recentne “ *Dijalog s proročicom*” Judy Quinn.

Pálsson-ova naratološka analiza pjesme donosi uvid u narativnu tehniku, tematske cjeline, dinamiku pripovijedanja. Proročica je sklonija vizualizaciji nego naraciji: evocira razdvojene mitske slike bez objašnjenja kauzalnih veza; moguće je bila inspirirana raznim vizualnim prezentacijama mitskog sadržaja? Kakvim slikama predočiti najstariji stupanj (predmitološkog) pripovijedanja: do kud seže potraga za prototekstom?

6. RUDOLF SIMEK

6. RUDOLF SIMEK

Prethodno indirektno pitanje otvara poglavlje Rudolf-a Simek-a: *Gotlandsko oslikano kamenje kao izvor stare skandinavske mitologije*. Doznajemo o povijesti otoka Gotlanda, broju nalaza tih kulturno - povijesnih spomenika svakodnevnog života Doba Vikinga / vikinškog doba Skandinavije uz tipološku podjelu s kronološkim odrednicama. Glavni Simek-ov interes su motivi i prizori bremeniti simbolima (tvrdi: keltske i germanske provenijencije) na oslikanom kamenju te nam i on (nedoumice "razriješava") - uz pomoć znanja mitologije i običajnosti iznosi njihovu identifikaciju / katalog, naglašavajući kako su dio ikonografskog programa. Katalog scena potvrđuje kako se ikonografski program podudara s mitološkim: prizori u narativnom slijedu iznose sadržaje poznatih mitova, evidentno cirkulirajućih u bogatoj usmenoj tradiciji europskoga Sjevera. Međutim, mnoge elemente nije moguće protumačiti ne samo iz razloga jer ne možemo dijeliti iste mitološke asocijacije, već iz razloga što prikazani mitovi nisu sačuvani u književnosti.

Rudolf Simek, poput Vladimir-a Jakovljevič-a Propp-a, zaključuje; "runski zapisi, oslikano kamenje, grobovi, zavjetni darovi... malo govore o poganskom germanskom *Weltbildu*, više govore skaldske pjesme, sage i edde". Ili, prema Vladimir-u Jakovljevič-u Propp-u: "Ne mogu se razumijeti rezbarije i ornamenti mnogih pučanstava ne poznavajući njihove legende i bajke."

Stoga se Rudolf Simek metodički usmjerava pronalasku poganskih aluzija u sagama (naslov poglavlja "Sage *kao izvor poganske germanske religije?*"): pronalazi opise različitih socijalnih ustanova, zadanosti i običajnosti te zaključuje kako su autori saga iznosili mnoge povijesno netočne ali moguće prikaze istih. Zamišljanja autora

saga kako je moglo izledati 400 godina unatrag pod utjecajem je elemenata folklora iz doba zapisivanja saga. Oспорava pretpostavku kako se sage zasnivaju na neprekinutoj tradiciji u razdoblju od tri stoljeća jer iz njih doznajemo brojne folklorističke detalje iz srednjovjekovnog i pučkog / narodnog kršćanskog vjerovanja a manje povijesni uvid u (prethodnu, ali u dijelu Skandinavije još usporednu) pogansku religiju.

Pomiče nas iz pretpostavljenog fonocentrizma te zaključuje kako

intertekstualnost igra veću ulogu u prikazivanju poganskih običaja nego stvarna povijest.

7. *HERMANN PÁLSSON*

7. HERMANN PÁLSSON

Na podlozi dvostrukog procesa tekstualnosti (Bruhn) čija je posljedica pojmljen / spoznat i konstruiran društveni život u cijelini - kao tekst – pojavljuje se intertekstualnost u završnim poglavljima knjige.

Završna poglavlja knjige Hermann-a Pálsson-a posvećena su razmatranju najrazvijenijeg (spoznatljivog) oblika srednjovjekovnog proznog pripovijedanja s usmenim korijenima na pučkom jeziku: SAGAm.

Deduktivnim izvođenjem iz početnih teorija slobodne i književne proze metodama književne povijesti te književnoznanstvene analize na sadržajno i stilski oprečnim sagama, a cilj je, citiram: “neupućenog čitatelja” dovesti do umijeća čitanja saga.

Najprije pruža povijesni uvid u rano islandsko društvo koje priprema put procvatu islandske književnosti i znanosti u 12. i 13. stoljeću, obzirom se nameće pitanje koliko su sage pouzdan povijesni izvor, te koliko točno / u kojoj mjeri predstavljaju usmenu tradiciju koja im prethodi.

Doznajemo sadržaje znanja autora ili zapisivača saga. Autori ili zapisivači saga znali su mnoštvo podataka o razdoblju saga jer su tijekom školovanja učili: i svetu egzegezu (i doktrinu o četirima značenjskim slojevima teksta: doslovnom, alegorijskom, tropologijskom i anagogijskom) zajedničku za cijeli Europski duhovni prostor, te i izvorno islandske predmete odnosno književne vrste. Uz ućene predmete (znanstvene discipline) koji ih povezuju s Europom istiću se ućenja izvorno islandskih predmeta (znanstvenih disciplina) koji oblikuju (formiraju) islandsku nacionalnu (samo)svijest:

1) islandsko *pravo*

2) *genealogija* s rodovnicima i proućavanjima podrijetla obitelji

3) *man n fro æ di* tj. proućavanje osobina i postignuća znamenitih ljudi (Islandana)

4) ućenje djela povjesničara *Ari-ja Þorgilssona* koji je prvi pisao na pućkom jeziku, a na ćija se djela o naseljavanju Islanda pisana pućkim jezikom oslanjaju kasnije sage o Islandanima

5) ućenje recitiranja bez predloška (napamet) djela starijih skalda te i

6) učenje SAGA.

Ti sadržaji znanja pokazuju se vodećim organizatorskim principima: naime, transformacijom građe genealogija i biografija a transformacijom u narativni tekst u sprezi s fikcionalnim elementima nastaju sage, sage koje često citiraju i pravnu problematiku korištenu u sudnici – sukladno / zbog obilja moralnosti i etičkih poruka u sagama – dok je karakterizacija u sagama najbitniji književni postupak: tu su korijeni realizma u sagama, kojeg istodobno nećemo pronaći u kontinentalnoj srednjovjekovnoj Europi.

Antropološki pristup Hermann-a Pálsson-a / Pálsson-ov antropološki pristup u cjelini potcrtava humanističku orijentaciju učenih, duhovno zrelih (doprinjeti razvoju društva i povijesti te ukazati načine na koji čovjek može postati savršenijim a time i cijela zajednica), domoljubnih i nacionalno osviješćenih Islandana, odnosno precizan ideološki okvir stvaranja književne vrste.

Naglašava značaj proučavanja *dianoie* SAGA; u poglavlju *Þorsteinov san* potvrđuje taj interes i iščitava arhetipski aspekt *dianoie* djela.

Usporedba saga i opisivanje strukture ne donosi šire analize poput proučavanje skadličkih stihova kao dijela *prosimetrum* saga.

Iz rakursa teorije recepcije ukazuje na njihovo funkcionalno određenje: neke od saga nastale su upravo s namjerom služiti kao javna književnost (te su recitirane - čitane u islandskom saboru, u svečanim ceremonijama i dr.), a osnovne funkcije dobre sage srednjovjekovnim

islandskim pisarima su: zabava, korisnost (utilitarnost) i poznavanje (društvenih) činjenica - prepoznate su kod zahtjevnog srednjovjekovnog islandskog čitateljstva.

Moralna pouka i učenje o ljudskoj naravi odgovara korisnosti - srednjovjekovni čovjek ima potrebu znati kojim se vrlinama diviti / koje oponašati a koje treba osuditi / izbjegavati - o čemu uče / potvrđuju znanje u književnim vrstama: životi svetaca, imitacije i dr. - a iznošenje raznih vrsta informacija povijesnog značaja odgovara poznavanju činjenica - sukladno pojmu doslovnog u učenju svete egzegeze: doslovno ima povijesni smisao i znači točnost zapisa: činjenica ili istina.

Hermann Palsson naslovljuje poglavlje “ *Umijeće čitanja saga*” svjestan metodoloških zamki u proučavanju istih.

Krećući se na sinkronijskoj intertekstualnoj ravni izlaže pripovijedne vrste, potom na dijakronijskoj ukazuje na različite literarne tradicije (mitološke, junačke, pučke, kršćanske sekularne, dvorske, klasične antičke i ine) koje su utjecale na oblikovanje literarnih osobina pripovijedne vrste saga: na temelju prepoznavanja tih korijena Hermann Palsson nas uči prepoznavanju karakterističnih elemenata *norveške - islandske narativne tradicije* u sagama ali i kretanju u složenom polju intertekstualnosti.

Jer osim:

(a) sekularnih utjecaja trinaestoljetnih islandskih književnih vrsta primjerice (prilagođenih) interpretacija Biblije, života svetaca i dr. postojala je još i

(b) živa usmena tradicija bremenita hipotetičnim

svijetom poganskog mita te uz mit prijanjajuća jezična tradicija te i

(c) prijevodi srednjovjekovne dvorske književnosti koji utječu na autore saga svojim aristokratskim svijetom viteških legendi i romanci te

(d) utjecaji klasičnih antičkih i rimskih latinskih pripovijesti.

Sage o Islandanima sadrže i elemente naturalističke fikcije i povijesne romanse. "Prozna romana najprije se javlja kao kasan razvitak klasične mitologije a islandske sage u prozi neposredno slijede mitske edde." – citat (H.N. Frye).

Usidrene unutar islandske ruralne demokracije reprezentativne su sage o Islandanima koje prikazuju obične pripadnike ruralnog društva a junački podvizi gotovo su posve isključeni iz opisa njihovih života – za razliku od brojnih francuskih romansi i proznih pripovijesti koje od 12. st. nastaju u Europi a čiji su junaci i junakinje etički i socijalno superiorni običnom čovjeku. Suprotan primjer je *Saga o Gunnlaugu* na kojoj dokazuje utjecaje francuskih romansi izdvajajući sentimentalnost koja nije karakteristična za norveško - islandsku narativnu tradiciju. U istoj sagi Hermann Pálsson pronalazi motive *Spjeva o Nibelunzima / Das Nibelungenlied* : u nekim sagama pronađeni motivi *Spjeva o Nibelunzima / Das Nibelungenlied* povezuju ih s usmenom tradicijom. Na žalost, u knjizi se ne spominju čvrste motivske, metričke, leksičke, stilističke i ine analogije te veze junačkih pjesma *Edde u stihovima* i *Das Nibelungenlied* unutar iste usmene tradicije.

Ovdje, kao u cijeloj učenjačkoj znanstvenoj knjizi

izostaje problematika usmenosti / glasovnosti u proučavanju *Edde u stihovima* (Joseph C. Harris, Robert Kellog, Aron Jakovlevič Gurevič, Judy Quinn, Paul Acker i dr.), poglavito studije o *formulaičnoj naravi eddskog stiha*.

Svrha je izbjeći metodološke zamke u proučavanju tog kompleksnog i raznolikog tkiva, odnosno izbjeći redukcionističke definicije sage, poput definicije u izdavačkoj Ediciji Webster u 2. izdanju međudržavnog Rječnika: a posljedica upornih komparatističkih promišljanja je Pálsson-ovo osporavanje iste.

Učenjak Pálsson donosi viđenje o načinima čitanja saga, što je također dio umijeća koje je ovaj nestor islandske književnosti njegovao i nesebično prenosio tijekom života.

8. UČENJAČKA ZNANSTVENA KNJIGA

8. UČENJAČKA ZNANSTVENA KNJIGA

Kao što proročica u *Völuspá* drži kako je njena publika upoznata s mitovima na koje aludira te ne daje sve informacije tako mi ostajemo suočeni znanjem više učenjaka autora koji pretpostavljaju naše sadašnje ili buduće suvereno kretanje u materijalu jer ova knjiga (bremenita znanjima, informacijama, fusnotama, putokazima, aluzijama, načetim znanstvenim temama) ne može (raz)otkriti sve na što njeni putokazi upućuju.

Poput srednjovjekovnih COMPILATORES s težnjom uspostavljanja slika totaliteta, tek smo počeli sakupljati

rukopisne prijevode, stručne prijevode i učenjačke znanstvene radove te podučeni značaju / važnosti znanstvene imaginacije, pozvani stvoriti nove *summae* ili teorije.

Zbog čitljive koegzistencije simultanosti aspekata te ponudenom nomenklaturom u svrhu dosizanja ideala umijeća i načina čitanja *staronordijske književnosti*, u hrvatskim znanstvenim okvirima ova knjiga znači i propedeutiku za relevantno književnoznanstveno proučavanje staronordijske mitologije i književnosti - poglavito islandskih saga, te upućuje na nove učenjačke znanstvene radove i prijevode djela iz bogatog korpusa staronordijske književnosti, mitologije i historiografije.

Sve čitljivo ponuđeno u knjizi - a cjelovito - plod je višekratne kreativne interdisciplinarne rekonstrukcije: jer svako klasificiranje, sistematiziranje, katalogiziranje, predstavljanje (poglavito rane) srednjovjekovne književnosti nužno pretpostavlja te uključuje i kontinuitet uvijek-svježih učenjačkih znanstvenih imaginacija.

Iščekujemo nove vrsne prijevode i tumačenja tekstova staronordijske književnosti: prijevode D. Maček (koji će nam približiti ona djela i njihove aspekte koji su u knjizi obrađeni ili citirani ali egzaktni samo čitateljstvu koje korpus poznaje iz originala ili prijevoda na druge jezike), hrvatskom prijevodu *Völuspá* u interpretaciji H. Pálssona (matično izdanje publicirano 1996. god.), prijevodima priručne referentne sveučilišne građe poput „*Lexikon der altnordischen Literatur*“ R. Simek-a te i brojnim učenjačkim znanstvenim radovima, obzirom ova knjiga ne bi trebala «poput usamljenog svjetionika» svjedočiti o veličini skandinavske staronordijske književnosti.

Uz navedeno, također je nužno potvrditi potrebu hrvatske učenjačke znanstvene i kulturne javnosti za proširenjem uvida u širi kontekst europske kulturne baštine.

S aspekta europske međudržavne sveučilišne učenjačke znanstvene suradnje ova učenjačka znanstvena knjiga čvrsto stoji unutar modela uspješnosti.

III. Zajedničko europsko rano srednjovjekovlje zapisano u kamenu, u kori stabala / drveća te na obrađenom i neobrađenom drvu. Zajedničko europsko srednjovjekovlje pisano u kršćanskim skriptorijima.

Umjesto čitanja i iščitavanja novih akademskih prijevoda s književnopovijesnim analizama samo Kroatistička Digresija.

III . POGLAVLJE (S.L. ČIŽMEŠIJA / MARISSTELLA OCTEK)

Zajedničko europsko rano srednjovjekovlje zapisano u kamenu, u kori stabala / drveća te na obrađenom i neobrađenom drvu . Zajedničko europsko srednjovjekovlje pisano u kršćanskim skriptorijima.

Umjesto čitanja i iščitavanja novih akademskih prijevoda s književnopovijesnim analizama samo Kroatistička Digresija.

Zapanjujuća je bogatstvo čitalačkog doživljaja u iščitavanju E DDA (Starija P oetsk a / Pjesnička u stihu i Mlada Prozna *Snorri- j eva*) te islandskih SAGA . Jukstapozicija .

D oživljaj stihova E DDA (usmene i mitološke) je hologramski višedimenzi ona l a n (žensk a dramatika) : štivo bremenito rasplamsalim iskr a ma života satkanih od strastvenosti, emocija, zarazn og humor a do dirljive potresne tug e što zahvaljujem o anagogičnom pripovijednom glasu (narativnim temeljima) koji pripada ju ženi P roročici V idovnjakinji Vidjelici Čarobnic i *V ō lva* .

Doživljaj SAGA je plošnost kronotopa (muška dramatika) : S AGE (božica *Saga* iz EDDA živi u *Sokkvabekku*) zrcale (ne) uređenost muškoga svijeta (s uključenim *mannj ö fnu ð r* = uspoređivanje muškaraca) kojega vode politički oformljeni a ravnomjerni i te ugovoreni (općeprihvaćeni) društveni (materijalistički) povijesni i obiteljski odnosi unutar kojih instinktivna ženska proročka dubina, prapošna zaigranost bogova EDDA (dogodovštine, prerusavanja, obmane, varke, komične zgode, strastvenost, zapleteni ljubavni odnosi) djeluju kao neozbiljnost poganstva koje kumulativno živi „posljednju zabavu osuđenika na smrt” obzirom poganstvo zamijenjuje dubina i moralna strogost kršćanstva čvrsto obgrljen a u obiteljskim SAGAMA.

&

U hrvatskim knjiškim izvorima „otkrih” podatak kako su SAMI (ljudi vješti u vraćanju, čarobnjaštvu: *Snorri* ih u svojim djelima navodi kao stanovnike Finske) kod kojih su se proročice odgajale i obrazovale učeći šamanizam - zahvaljujući migracijama, podrijetlom Hrvati a tu tezu moraju dokazati genetičari (pretpostavljena amplifikacija biogenetičara). Citat iz učenjačke knjige autora *Mate Marčinko* "Mučenička Hrvatska" Zagreb 2008 (str. 315):

"Smatra se sigurnim, da je hrvatski haplotip Eu 7 obstojao u Europi i prije početka ledenoga doba. Dokaz je to njegov veliki udjel u brojčano malenu stanovništvu Sama (u Hrvatskoj ih nazivamo Laponci) na sjeveru Švedske. Sami uglavnom imaju hrvatski haplotip te haplotip Eu 14 sjeverno-uralskoga podrijetla. Zato se može pretpostaviti, da se manja skupina stanovništva, koja se s područja Jadranskog mora prije ledenoga doba pomicala na sjever, za vrijeme hlađenja prilagodila hladnoj klimi, te se stanovništvo prilagođeno na hladnoću početkom

otopljavanja oko 18.000 godina prije Krista počelo pomicati na sjever. Većina se stanovništva s hrvatskim haplotipom Eu7, kad je nastupilo ledeno doba, povukla na jug do toplijih područja južno od Mosora i Biokova. Stanovništvo s baskijskim haplotipom povlačilo se do područja Baskije, stanovništvo s hrvatskim haplotipom do obala Jadrana, a stanovništvo sa slavenskim haplotipom do obala Crnoga mora. "

&

Uspoređujući RUNE I GLAGOLJICU uoči h kako se ne radi o višepismenosti usljed različitosti Sjevera i Juga Europe već o inačicama *iste europske zapisanosti u kamenu i u kori stabala / drveća te na obrađenom i neobrađenom drvu* koja resi sadržaje *rano g europsko g srednjovjekovlj a* .

Glagoljica je puno starija od svjetski poznatijeg gotskog pisma .

Vezano uz sitnagmu *GOTSKA TEORIJA* s pijetetom se sjeća mo hrvatskog pravaša svećenika, povjesničara učenjaka, književnika, književnog kritičara, publicista i učenjaka *Don Kerubin (Matej Marin) Šegvić* koji je okrutno ubijen od orjunaša YU goslavena te YU komunista odmah nakon kraja drugog svjetskog rata zbog zagovaranja teorije o gotsk om podrijetl u Hrvata (Goti = švedski Hraidhm à rar, Meringes, Merigutans, M arika, Meranari). Gotska teorija „ proturječi” - u totalitarnom YUgoslavenskom režimu obligatnoj - teoriji o slavenskom (slavistika) podrijetlu Hrvata. O *Kerubinu Šegviću* čitljivi su podatci u navedenoj knjizi pjesnika i učenjaka *Mate Marčinko* , te u knjizi:

Tihomir Mikulić : „ Otvoreni pečati. Svezak 3 (uz treće izdanje sv. 1 i 2 Otvorenih pečata). *Horbati, Horvati, Harvati iz Svete Zemlje, Kor(i)ba(n)ti iz Medije, Harauvati iz*

Harauvatije, preci velikog dijela današnjih Hrvata. „ Zagreb, 2011.

Citat iz knjige (str. 1070):

„ Goti su Hrvatima ostavili u nasljeđe neke retke Evanđelja u najstarijem hrvatskom g lagoljskom Evanđelistaru, koji su direktan prijevod redaka što se nalaze samo i jedino u gotskom Vulfilinu prijevodu evanđelja, i nigdje drugdje . Izvor: Marko Japundžić.”

Gotsku te o riju objektivno su nastojali valorizirati suvremeni hrvatski autori: učenjaci *Mirko Vidović, I van Mužić, Robert Tafra* i dr.

Ljubav europskog Sjevera i Juga, kad bi se zrcalila u obilju i raskoši učenjačkih znanstvenih istraživanja, poprimila bi oblike rasplamsale i nezaustavljive strastvenosti.

&

I nakon odmaka od dva desetljeća tematika - prijevodi i tumačenja djela *srednjovjekovne vikinške staronorijske islandske književnosti* iz pera vrsne prevoditeljice *Dora Maček* čitateljima ne gubi na privlačnosti i relevantnosti. Međutim što (i) sad nedostaje je s t kroatistički impuls koji bi proisticao iz proučavanja matične (hrvatske) nacionalne književnosti prema (istodobnom, usporednom, uspoređujućem) prouč av anju drugih poglavito europskih nacionalnih književnosti. Navedeni nedostatak upućuje na pitanje postoji utemeljena nost (teoretskog) *sveučilišnog studija komparativne književnosti koji primarno ne komparira iz vizura i potreba izvrsnosti književnih dosega matičnog nacionalnog jezika ?*

Osvrnut ću se kritički na svoje pohađanje postdiplomskog magistarskog znanstvenog studija

književnosti (filologija) krajem devedesetih i početkom drugoga desetljeća RH : o d strane fakultetskog Znanstvenog Vijeća FFSUZ odobrena mi je tema o književnim obilježjima EDDA ali u sadržaju sveučilišnih predmeta postdiplomskih studija nije bio niti jedan predmet iz srednjovjekovne književnosti poglavito hrvatskoga književnog srednjovjekovlja s fenomenom hrvatske *glagoljice* te širim proučavanjima *medijavelistik e* . Također nisu oformljeni stručni prevoditeljski projektni timovi u svrhu propulzivnog publiciranja akademskih prijevoda višejezične europske srednjovjekovne književnosti a prijevoda na matični hrvatski jezik.

Djela Svjetske književnosti ukorijenjena su u matično jezično i duhovno-povijesno nacionalno tkivo: tek kad je pojedinim nacionalnim djelima potvrđen i izvrstanost u svjetskim razmjerima ona postaju zajedničko svjetsko dobro: klasična djela, kanoni, klasična baština s atribucijom svjetska . Uvijek su polazište *matični nacionalni jezici s pripadajućim matičnim i književno stima* koj i tek *u sinkronijskoj i dijakronijskoj usporedbi s nacionalnim i svjetskim dosezima drugih* (supostojećih, suegzistirajućih – jer i djela drevnih civilizacija pojedine nacionalne književnosti i prisvaja ju kao svoje nasljeđe) *nacionalnih književnosti dobivaju svoje mjesto u svjetskim leksikonima, enciklopedijama, pojmovnicima - jezičnim i pojmovnim rječnicima međudržavno relevantne priručne referentne literature*.

Sveučilišna profesorica i prevoditeljica *Dora Maček* svojim prijevodima te plodonosnom međudržavnom učenjačkom znanstvenom suradnjom dostojno je u ime *Države Republika Hrvatska* zahvalila najstarijoj europskoj republikanskoj demokraciji *Državi Island* - obzirom je, među svim općepriznatim državama svijeta prva darovala Državi RH međudržavno priznanje a u jeku k

rvave ratne velikosrpske JNA agresije (nakon što je primjerice Vukovar pao). *Islandski Sabor* je 19.12.1991. priznao međudržavnopravni subjektivitet Države RH a tek 13.1.1992. i *Vatikan* (iste godine kad i Island i neke europske države nastale raspadom komunizma a odmah nakon Vatikana 15.1.1992. i brojne stare europske te svjetske demokracije).

Zavod za strane nacionalne jezike trebao bi se zvati novi Zavod fakulteta Sveučilišta koji će odbaciti zastarjele skupne sintagme „skandinavske književnosti” ili „južnoslavenske književnosti” poglavito u svjetlu spoznaje kako se još uvijek u suvremenim islandskim učenjačkim znanstvenim radovima starohrvatska usmena književnost uključuje u tzv. Y U goslavensku (dodatni propust je i taj što se puno starija hrvatska književnost rjeđe spominje i rudimentarno citira za razliku od primjerice puno mlađe srpske).

&

Svaki jezik u sadržaju i konceptu paradigme subjektiviteta državnosti nacionalnih država jest nacionalni i ima svoju pripadajuću nacionalnu književnost koji oboje je s u ist i (i dentic an) krojački materijal u sadržaju komparatističkih polazišta i cilja proučavanja.

C ROjački CROj e ć i CROatiku ... predlažem .

Tematizirana knjiga bila bi u sadržaju *Zavoda za strane nacionalne jezike* . Zavod bi imao brojne katedre a ovdje tematski najzastupljenije su *Katedra za norveški jezik i književnost* te *Katedra za islandski jezik i književnost* . *Metodologija obrade učenjačkih znanstvenih sadržaja* u RH mora biti *propisano nacionalna a provedbeno suverenistička* . RH sveučilišta trebala bi biti raspoređena unutar područja *Svjetske znanosti* i (*versus*) *Kroatističke znanosti* . Svjetske znanosti nužno ne tematiziraju kroatističke

sadržaje zbog čega ne trebaju detaljnu Dopusnicu dok *Kroatističke znanosti nužno tematiziraju nacionalne hrvatske kroatističke sadržaje poglavito nacionalne resurse* i trebaju detaljnu *Dopusnicu za izvođenje nacionalnih sadržaja* . U Kroatističkim znanostima suautorstvo bi trebalo biti neprihvatljivo jer je uočeno kako su neki sua u tori, koji su se u početnim radovima odredili suverenistički, naknadno, nakon razvoja značajne vlastite karijere, odrekli (skupnog) suverenističkog stava - mišljenja o *nužnosti uključivanja kroatističke Istine koja jest učenjačka znanstvena istina* . Sveučilišni studij komparativne književnosti do sad je bio percipiran primarno kao dio Svjetskih znanosti (poput fizike, kemije, matematike - odtorečen od imperativa proučavanja nacionalnih sadržaja) ali ubuduće će nužno biti usidren u sadržaju proučavanja *Kroatističkih znanosti unutar kojih će komparirati hrvatske i strane autore* . Kroatistički studij hrvatskog jezika i književnosti i dalje će se baviti usporedbom hrvatskih autora iz RH te iz hrvatskoga iseljeništva (dijaspore) a što je u RH knjižničarstvu definirano kao domaća i inozemna CROATICA. [Zbirka inozemna CROATICA u ustanovi NSK vodi se od 1992. godine kad je utemeljena. Ustanova NSK bi trebala biti tri zasebne ustanove različitih poslanja: Državna ustanova HrNDK s KHAZU & Državna ustanova HrDSK & ustanova ZagSK sastavnica SUZ1669 :: dodatak mojim prijedlozima od prije dva desetljeća koje sam izrekla na sastanku hrvatskih knjižničara (voditelja fakultetskih knjižnica) u NSK koji je vodio bivši ravnatelj Josip Stipanov)].

&

Poetska EDDA je dio pučke i dvorske usmene vikinške tradicije iz razdoblja sinkretizma.

Prozna ili Mlada ili *Snorra* (*Snor ri-j eva*) E DDA je *kompilacijsko djelo* , duhovni proizvod najvećeg erudita srednjovjekovnog Islanda: vrhunskog pjesnika *skalda* , zakonogovornika, pravnika, učitelja, učenjaka znanstvenika, državnika, čelnika sa svećeničkom i juridičkom čašću *Snorri- j a Sturluson-a* koji je izgubio život zbog političke borbe za suverenost i nezavisnost Islanda: ubijen je od islandskih političkih pristaša norveškog kraljevstva (ubrzo nakon njegove smrti : Norveška osvaja Island kao svoju koloniju a zatim Danska osvaja Island i Norvešku) . Argusove oči Islanda, *Snorri-ja* , od smrti nije spasila činjenica diplomatskoga umijeća: *primus ante pares* bio je verziran i koristan promicatelj najmoćnijih nositelja vikinške staronordijske (političke) misli i kulture obzirom je tijekom života pisao životopise i povijest *norveških* kraljeva, u svojim djelima opisivao teritorij *Danske* a jedan od glavnih likova u utjecajnoj EDDA-i mu je *švedski* kralj (*Gylfi / Gangleri*).

Poetska ili Starija E DDA je vrhunsko djelo *duhovnog obzorja ranog srednjovjekovlja* koje jezično pripada državi *Norveškoj* a zatim i usl i jed međusobnih jezično - motivskih utjecaja nacionalnim književnosti ma država *Danska, Finska, Island i Švedska* - zbog čega je potvrđeno *vikinška staronordijska* . Obzirom je norveška te dansko – finsko - islandsko- švedska Poetska E DDA više *zajedničko dobro* , nužno ju je prevesti na hrvatski jezik a s njom i njezin cjelovit „ nastavak” *staronordijska u island s ku* Proznu E DD A-u . *Dora Maček* je promišljenim odabirom sa st aro islandskog a (i iz umjetničke vokacije poetesse) prevela drugi dio (što je prvi dio nakon Prologa) Prozne E DDA-e od sveukupno četiri (4) dijela Prozne EDDA-e .

Nacionalne strategije proučavanja matične nacionalne književnosti ne mogu biti odvojene od *usporednog dijakronijskog i sinkronijskog komparatističkog proučavanja supostojećih nacionalnih književnosti poglavito S vjetske (korpusa najizvrsnijih djela neosporivih i nezamijenjivih kanona) kojoj svaka nacionalna književnost sa svojim k lasičnim djelima želi pripadati.*

Nužno je *izraditi prijevod e* vrhunskih djela europskog srednjovjekovlja na hrvatski jezik primarno iz razloga (potrebe) mogućih komparacija: primjerice hrvatskog književnoga srednjovjekovlja i europskoga vikinškoga staronordijskoga te islandskoga književnog srednjovjekovlja. Poglavito bi interes trebao biti iskazan među pomorskim tradicijama s maritimnim baštinama (*Hrvati s obala i otoka hrvatske Dalmacije* tijekom srednjovjekovlja su poput *Islandšana* poznati brodograditelji i svjetski putnici moreplovci s uspjehom otkrivanja novih kontinenata) koje su *svjetonazorski slične*. Islandanin *Snorri* bio je utjecajan *kršćanski intelektualac* a Hrvati su rimokatolici: *P a p a Ivan VIII.* hvali hrvatskog *kneza Branimira* dajući mu 21.5.879. (Dan hrvatske državnosti pred Bogom) apostolski blagoslov za vrijeme svete mise na oltaru sv. Petra apostola (nakon čega slijedi 7.6.879. diplomatsko međudržavno priznanje iz Vatikana) a od *P ape Lav a X.* (12.12.1519.) Hrvati (koje predstavlja ban *Petar Berislavić*) dobivaju naziv *ANTIMURALE CHRISTLANITATIS*. U sadržaju postulata državnog samodređenja i državne samobitnosti - što sve jest, što nam predstavlja te koliko nam znači (pre)dragocjena sveobuhvatna polivalentna *kroatistička popudbina* ?

&

Utjecajan europski učenjak na području sinteze povijesti europskoga srednjeg vijeka *Jacques Le Goff*, autoritet u području proučavanja srednjovjekovnog imaginarija, dopisni član HAZU, fasciniran hrvatskim književnim srednjovjekovljem piše sljedeće u sadržaju Predgovora (prvog sveska francuskog i engleskog izdanja) učenjačke znanstvene knjige: „Croatia and Europe I.: Croatia in the Early Middle Ages: A Cultural Survey.” London-Zagreb 1999. izdavača HAZU.

Citat : „*Foreword ... that Croatia is both a culturally distinct and yet profoundly Western European component of the rich ensemble which constitutes Europe, and that, from the Early Middle Ages, she has contributed to it in an outstanding manner within the specific domain most important to her, that of civilisation... As with Europe itself, Croatia is the product of successive cultural contributions which have enriched her without changing her fundamentally...*”

Nastavak tematike srednjovjekovlja je u djelu „Hrvatska i Europa: kultura, znanost i umjetnost. Svezak II.: Srednji vijek i renesansa (XIII.-XVI stoljeće)” Zagreb, 2000. izdavača HAZU.

Multidisciplinarni izdavački RH projekti, djela vrhunske učenjačke znanstvene erudicije, raskošno opremljena kapitalna djela (641 i 892 stranica) uključuju tekstove: *glagoljaštvo, hrvatski glagoljski natpisi, hrvatski glagoljaši i početci hrvatskog književnog jezika, glagoljaštvo u razvijenom srednjovjekovlju, latinički tekstovi hrvatskoga srednjovjekovlja na pučkom jeziku, hrvatskoglagoljski misali i brevijari, hrvatska i europska hagiografija, hrvatska srednjovjekovna drama i kazalište, glagoljaško pjevanje i dr.*

IV. Snorrijeva Kršćanska Ekofilozofija (održivoga razvoja).
Snorrijev odgojni politički pragmatizam pri uspostavi svojeg
nacionalnog programa prosvjetiteljskog kršćanskog
demokratskog republikanizma.

*Poetska Edda je duhovni sljednik (recidiv ritualnih) poganskih obreda
magije a predstavlja niz tradicionalnih pučkih i dvorskih kazališnih
izvedbi iz razdoblja sinkretizma.*

IV. POGLAVLJE (MARISSTELLA OCTEK)

Poetska Edda je duhovni sljednik (recidiv ritualnih)
poganskih obreda magije a predstavlja niz
tradicionalnih pučkih i dvorskih kazališnih izvedbi iz
razdoblja sinkretizma.

Snorrijeva Kršćanska Ekofilozofija (održivoga razvoja).

Snorrijev odgojni politički pragmatizam pri uspostavi
svojeg nacionalnog programa prosvjetiteljskog
kršćanskog demokratskog republikanizma.

Slijedeći dva ponuđena komparatistička niza
usustavljenih tradicija kod Snorrija. Prvi niz uz EDDA-e s *E*
uropska staro grčka - carska rimska - biblijska - s
tarogermanska - staroengleska - staro nordijska (mitološka uz
skaldsko dvorsko pjesništvo) - francuska dvorska T radicija te
drugi niz uz SAGE *N* *acionalna povijesn a - prav na*
juridička - književna T radicija (a na obje su utjecale i
keltski, irski, perzijski, orijentalni epovi te bajke). Čitljivo
ih kontrapunktski povezuje najmoćniji i najslavniji *Odin*
: *bog pjesništva*, *bog ratništva* (*skaldi* su i ratnici u bitkama
koje opisuju slušajući galopirajuće *Valkyrja- e*) te bog

čarobnjaštva (magije). Bog / bogovi su ujedno i transcedentni i imanentni svijetu. Odinovu serioznu ulogu regulatora kozmičkih odnosa - doživljava svetom te dosljedno provodi - „interiorizacija božanskoga u geniju Snorri ju”. Izdvojiti ću dvije odlike Snorri-jevog epistemološkog meta-diskursa: ekofilozofski i politički.

SNORRI PRETEČA KRŠĆANSKE EKOFILOZOFIJE (ODRŽIVOGA RAZVOJA)

Snorri je jedan od najranijih predstavnika europske kršćanske Ekofilozofije (održivoga razvoja). Naime kad Snorri bogove Frey i Freyja i Tor u svojoj Proznoj EDDA izmješta iz Vana u Ase (premda za Freyja kaže da je iz roda Vana) ciljano bogove plodnosti i zemlje (poljodjeljstva, ratarstva, proizvođača hrane, obrtništva) izmješta u ratnički i učeni društveni stalež čime promišljanje ekologije (prirodoslovlja) približava učenom staležu koji u slobodno vrijeme (otium) proučava stečena znanja (o prirodoslovlju) u sadržaju mudros lovlja - filozofije.

Riječ EDDA bi za Snorrija značila Re peticija drevnih znanja o Ekologiji (prirodoslovlju) kroz razrađenu mitologiju i Dr uštvenim odnosima (odgojnim etičkim) i z vrela učenih skalda obzirom u svojoj Prozna EDDA nikada ne ispušta, već doslovno prenosi (potiče na izvorni doživljaj: ritmično i dinamično u stilu ekstatičnog rituala viđenja Proročice Čarobnice) stihove iz Poetska EDDA koji se stalno ponavljaju:

„Vitu ð é r enn e ð a hvat? = Shvaćate (razumijete) li me ili hoćete još (čuti / doznati / obnoviti znanje)?”.

Još čuti, doznati a poglavito gledati s doživjeti želi i rekurzija samoobnavljajuće Proročice Čarobnice i publika srednjovjekovnoga pučkog kazališta a teatra koji

je adherentan fenomenu usmenosti. Citirajući i sve „suvišne” stihove (a „suvišne” u odnosu na radnju, karakterizaciju likova, dramske zaplete te i didaskalije) amfibolične Pjesničke EDDA-e *Snorri* istodobno prešućuje izvornu namjenu izvođenja stihova. Pjesma *Völuspá* : ne baveći se motivom i likom, nižući slike u stilu vizualne umjetnosti - crta pojedine slike iz mita ne navodeći uzročne veze među njima a neke od slika su mješavina zvuka i prizora. Čuju se pertinentni zvukovi: pijetlovi kukuriću, pas zavija, čuvar svira harfu, bog puše u rog, drvo svijeta stenje, orao klikće, svijet divova odjekuje te sonorno odzvanja i dr. Temeljno značenje korijena *volr* je *cilindričan, okrugao* s čime je povezan *čin okretanja rotiranja* (konjugata: *volvo*) koji u Voluspa znači *rotiraje kazališnih prizora na kazališnoj sceni* a što jest logično jer *spá* znači *vidjeti, gledati*. Kad proročica anticipirajući događaje o sebi govori u trećem licu: ona je *pripovijedač - redatelj* nazočan u predstavi koji stoji na kazališnoj sceni te publici tumači što je u sadržaju *scenskog prikaza* kojega upravo gledaju.

Kazalište usisava, zadržava, asimilira, oblikuje i redundantno zalihosno čuva narativnu formu. Mitološke asocijacije koje prepoznajemo (vizualno čitamo) u ikonografiji (staronordijskog srednjovjekovlja) poznate su nam isključivo ako su opjevane u književnim djelima. Književna djela s uključenim mitološkim supstratom očuvala su se prenošenjem perpetuirane *usmene predaje* koja uključuje i *scensk e kazališn e izvedb e*. Naime, više je pronađenih (sačuvanih) srednjovjekovnih pergamentskih rukopisa EDDA koji nisu identični (iznenađujuća inkongruentnost). Stilizacija, transponiranje, kontrafaktura... upućuju *i na fluktuirajuće prilagodbe usmenog teksta i kazališne režije koja je ponekad bila primorana kaleidoskopski ektemporirati prosede e - u začecima srednjovjekovnog teatra.*

Snorri nije htio prenijeti tumačenje [prešućuje – i (jer) poput hijerofanta *Odina* krade medovinu pjesnika] kako se radi o *prpošnoj pučkoj i dvorskoj umjetnosti s kazališnim izvedbama iz doba sinkretizma* jer su mu *ciljana čitalačka publika i sjemeništarc*i strogih katoličkih biskupija u čijem su se *sadržaju proučavali svjetski predmet sveta (biblijska) egzegeza, uz nacionalne predmete islandska genealogija (rodoslovlje), pravo i povijesna djela (predaja o slavnim ljudima)*. Ipak, *dramatski skečevi su odlika i EDDA i SAGA*.

Kazališne izvedbe su *sui generis* pertinentni *duhovni nastavak (recidiv ritualnih) i zv edbi drevnih poganskih obreda sei ð r* (= magija, čarobnjaštvo: imenica muškog roda) koje je vodila proročica *v ö lva* a u čijim je skupnim magijskim obredima (jednom su na obred *sei ð r* pozvali petnaest djevojaka i isto toliko mladića) uključena i seksualna nečistoća u kojoj nisu sudjelovali muškarci. Međutim riječ magija na staronordijskom jest muškog roda iz razloga jer su u obredu sudjelovali i muškarci koji su moguće u sadržaju konjunkcije i seksualno udovoljavali (i) Proročici Čarobnici (*v ö lva*) što se držalo za sramotnu nečistoću obzirom je seksualnost bila usmjerena isključivo prema zahtjevima moći muškaraca. Seksualni užitek usmjeren užitku žene identičan je pejorativnom gubitku muževnosti.

Citat iz SAGE:

„Ponudila je B ó siju da i njega nauči magiju, no on reče da ne želi da u njegovoj sagi bude zapisano da je u ma čemu uspio uz pomoć magije, a ne uzdajući se u svoju muževnost.”

Najveća magija je ljubavni eros (senzualni užitek) božice vegetacije, plodnosti, kućnog ognjišta i magije čarobnjaštva *Freyja* : iz kojeg nastaje novi život u proljeće kada se priroda budi a tijekom ljeta procvjeta donoseći

zrele sočne plodove. Za Proročicu Čarobnicu *v ö lv a* podantna sveuključiva prianjajuća žena samo je instrument u rukama (magije) muškarca: bez podređujuće nadređenosti muškaraca magija je neuspješni *simulacrum* (premda su se magijom bavile većinom žene) što potvrđuje najveći *čarobnjak i obmanjivač*, *bog magije i kultne ekstaze Odin*, koji je imao brojnu djecu i iz izvanbračnih veza.

Ugradbeni e lementi koje *kazališna izvedba sastavljena od raznih pjesama stihova EDDA usvaja iz stratifikacije rituala seið r* su: proročica sjedi na povišenom podiju (kasnije: sceni) držeći štap u ruci (kasnije: udaranje štapom označava izmjenu kazališnih prizora), okružuje je njezina odabrana pratnja (kasnije: glumci), nazočni su domaćin i njegova obitelj te gosti (kasnije: publika) a pjevanje uz inkantaciju (kasnije: recitiranje) bješe važan dio obreda.

Snorri je u opetovanoj odluci prešućivanja (teoretski pretpostavljamo kako je njegova *polimathia* nepogriješiva) prvotne namjene izvedbenih preteča stihova EDDA politički pragmatičan jer u njegovoj *viziji etosa* demokratske (početno ruralne a kasnije predviđeno građanske) republike nezavisnog suverenog *Islanda* ne smije biti ničeg što unazađuje, skandalizira, pridodaje epitet (poganskog) anakronizma, neprilagođenosti te i neukorijenjenosti u europskoj kršćanskoj povijesti, poglavito neprispodobivosti kršćanskoj kontinentalnoj europskoj historiografiji i euhemerizmu. *Snorrijeva Poetska E DDA je detaljni priručnik* pjesnicima skaldima ali ne bilo kakvim / čijim pjesnicima već *pjesnicima koji će istodobno graditi i islandski nacionalni identitet i međudržavni europski učenjački znanstveni kršćanski ugled.*

&

Iz rakursa noeze *Snorrijeve* kršćanske Ekofilozofije (koju prenosi iz Pjesnička EDDA) sve što se bogovima događa (jer su oni personifikacija prirode) je posljedično i naša ljudska Sudbina. *R ä gnar ö k j e ekološka kataklizma i klimatska katastrofa svjetskih razmjera* kad Priroda i Svijet (zajedno s *Vetus Homo*) umiru, nakon čega slijedi - emergencija: ponovno se rađaju novi. Posljedično mogući su i nova sinkronologija (ekološki optimizam) i nova genealogija (rodoslovlje: (r)od izabranih). Sukladna apokaliptična kršćanska vizija (budućnosti) ljudske sudbine ne zaobilazi niti ljudsku vrstu pri čemu, kao i u EDDAma, najprije priroda pokazuje znakove urušavanja i poremećaja a zatim i ljudi koji teško trpe (*Dies Irae*).

Čovjek je spiritualno biće ukorijenjeno u sindinamiku prirode a gubitak povjerljivog odnosa s prirodom (izgubljeno povjerenje) – kakvo značenje ima *Baldrova smrt* koja *predstavlja težak poremećaj ekosustava* – i za čovjeka predstavlja smrt. Destrukcija prirode (ekocid) jest njezino nijekanje, jest zaborav supstancijalnosti prirode. *Snorri jeva biozofija* ne zaboravlja da je priroda oduvijek lovac a ljudi njena lovina što se očituje u *elementarnim nepogodama* i *pandemijama* od kojih ljudi stradavaju a još češće umiru. Otud poduševljenje prirode koja je pozvana u sintaksonomski hijerarhijski usustavljenim likovima bogova suosjećati s ljudima i ljude isključivo darivati umjesto i proganjati. Prašuma je mističan hram, posvećeno svetište u kojemu ne pjevaju ptice, već tajnovito i svečano šapuću drevni bogovi.

Kozmička ambivalencija dobra (Deus Artifex) i zla (Deus Malignus), drama života i smrti - prirode i ljudi (Mundus Sensibilis) kod *Snorrija* je promišljeno iznesena istina (narativni univerzum) od koje hrabro ne zazire, već iz nje uči (Mundus Intelligibilis). Ambivalenciju

prirode mora nadrasti uz pomoć kršćanske etike koja ambivalenciju ne dopušta jer *Isus Krist* kaže JA SAM PUT, ISTINA I ŽIVOT. *Evandjelje po Ivanu (14,1-14)*: „*Ja sam put, istina i život: nitko ne dolazi Ocu osim po meni.*” te isto Evandjelje: „*Tko vjeruje u mene, činiti će djela koja ja činim, i veća od njih jer ja odlazim Ocu.*”

Novi, kršćanski ljudi uz pomoć vjere u *Isusa Krista* mogu raditi veća čuda od poganskih bogova i mogu računati na truizam kako *Bog može sve, a jedino što ne može je prestatu voljeti (griješnoga) Čovjeka i Svijet što je uz njega stvorio*. Sad (nakon pokrštavanja) umjesto bogova iz prirode *Isus Krist* uz *nebeskog Oca* kontrolira događaje. U svrhu svojega opstanka ljudi trebaju prenijeti ovlasti na *Isusa Krista* ali *Isus Krist* (pret)postavlja stroge zahtjeve kršćanske etike.

Snorri evaluiira, promišlja te *svojim izborom* (svaki udžbenik ili priručnik je promišljen izbor iz sume znanja) sinmorfološki i *znosi (pre-nosi predaju) ekološku spiritualnost (stihovi iz Poetska EDDA) , ekološku etiku (prepričana Baldrova smrt, R ä gnar ö k i dr.) i ekološku estetiku (u opisima ljepote bogova i krajobraza). C ilj izgradnje POETSKE EDDA je biocentrična vizija svijeta, biocentrična duhovnost koja uključuje i predkršćansko divljenje prema diviniziranoj prirodi i kršćansku poniznost prema činjenici da je i priroda Božja kreacija.*

Snorri- jeva Ekofilozofija profitira iz unutarnjeg rascijepa Metafizike [jer Tor svojim maljem *Mjollnirom* ili Munjom istodobno i blagoslivlja i udara]. Sinkretističku ontologiju prirode (s biologikom) eksplicira primjerice i uz pomoć opisa drveta svijeta vazdazelenog svetog jasena *Ygd r assila* čija tri korijena (prema Čovječanstvu – prema divovima Zime što je supstrat najsličniji Čistilištu – prema Paklu) zazivaju antropološka promišljanja -

koja u vikinškom religijskom svijetu imaju instruktivna premda već iscrpljena mitološka značenja. Kod *Snorri-ja* je čitljivo *ponavljanje a ntropogonij e* zatim i *ekološkog humanizma* kroz prihvaćanje činjenice (Božje Istine o BogoČovjeku) da Čovječanstvo nakon propasti i obnove Svijeta nastavlja živjeti u suglasju s obnovljenom Prirodom. Međutim manje je uočljivo kako je na djelu [jer treba se odmaknuti od Odina koji je i *svafnir* = uspavljuje, umrtvljuje] soteriološki prijelaz a zatim i konačna supsumcija ontologije prirode i filozofske antropologije kojima nadređuje biblijsku teologiju otkrivenja i ontoteologiju. Kršćanski Pjesnik ontologiju prirode rabi isključivo kao podsjetnik na one u onome uz pomoću čega njegova Pjesnička anabaza prema *Imago Dei* sve nadrasta: to je prevalencija *S veto g Trojstv a koje mu (i psum esse subsistens) jamči održivi razvoj.*

SNORRI PRETEČA SUVERENE NEZAVISNE
KRŠĆANSKE KATOLIČKE REPUBLIKANSKE
DEMOKRACIJE

Snorri je i preteča suverene nezavisne europske kršćanske (katoličke) republikanske demokracije. *Sno r rije v* politički program je osim *suverenosti nezavisnosti islandske r epublike* (buduće građanske: i s izvršnom vlašću) i njezin smještaj unutar najutjecajnijih europskih srednjovjekovnih učenjačko znanstveno - duhovno - kulturnih kršćanskih katoličkih središta. Poučni i slikoviti stihovi EDDA s prozom SAGA inspiracija su mu i predložak za nacionalni politički program.

Cilj može (Snorri - rekuperator) postići učvršćivanjem *simbol a nacionalne identifikacije* na sljedeći način:

1. *zadrž ati će* opisanu *mitološku mudrost srednjovjekovnih kraljeva:* u tu svrhu u EDDAma dosljedno rabi dijaloški školski podučavajući stil: učenik pita a učitelj odgovara

te tumači i uz proverbij, pomoću mudrih izreka, poslovice i dr. te će 2. njihovo (zanimanje za) *čarobnjaštvo* (primjerice vidovitost s pričinima, proročki snovi) *zamijeni ti pobožnošću kršćanskih katoličkih srednjovjekovnih prosvjetitelja demokratskih republikanaca.*

U svojem *k ršćanskom katoličkom republikanskom prosvjetiteljstvu Snorri* dozirajući resurekciju mita, ukazuje u kojoj mjeri su značajni njegov vitalitet i revalorizacija: mit mu je supsidijaran jer (politički) poticaj za demokratski narativ crpi iz vrela *ODGOJNIH DIDAKTIČKIH I POUČNIH SAGA* (povijesne, obiteljske, *mannfr æ di - o karakternom i karijernom statusnom razvoju osobnosti znamenitih Islandana*) koje iznose detaljnu psihološku razradu (karakterizaciju) likova uz pregršt životnih mudrih izreka (poslovice naslijeđenih iz životnih iskustava predaka) upućenih slušačima (učenicima koje *Snorri* namjerava designirati) budućim mudrim i umjerenim *vladari ma graditelji ma nacionalnog identiteta* jer *SAGE daju naputak kako steći i povrh svega zadržati društveni ugled i status uz koj i se nadovezuje i zavidno bogatstvo u svim vrstama dobara i resursa.* "Sreća u opisima sretnog čovjeka u *SAGAm* nije vezana uz užitek i osjećaj, emociju sreće već uz sustav vrijednota: sretan čovjek je onaj koji razborito prosuđuje te svojim postupcima donosi dobro i sebi i drugima."

Obzirom su i moć staronordijskih kraljeva i poganstvo na izmaku nužno je razumijeti zašto mlade *SAGE* (mlađi zapisivači *SAGA*) samouvjereno iznose moralnu *vrijednost u prosudbu o tome tko jest dobar kršćanin* zajedno s naznakama (kršćanskim političkim programom) kakav bi dobar kršćanin trebao biti i iz kakve obitelji potjecati. U starijim *SAGAm* rodoslovlje (genealogija) u službi je povijesnog informiranja a u mlađim *SAGAm* je u službi *odgojnog podučavanja o z načaj u izgradnje potomstva: kakve*

obitelji s kakvim vrlinama se uspijevaju održati, perzistirati i nasljedovati. Čak i uporaba lokalnih islandskih toponima u SAGAmu, osim funkcije *učvršćivanja kronologija (topografija društvenih kronika)* u sadržaju izgradnje nacionalne povijesti i samosvijesti, ima kohezivsku zadaću *učvršćivanja kolektivne memorije na referentne činjenice i događaje (kronotaksa) s uključenom simbolikom*: navedeno je predložak Snorriju obzirom mu *kazusi pruža ju* ne samo *poticaj* već i *autoritet kateheze* u gradnji zacrtanog nacionalnog političkog programa.

&

Proroštva o kozmogoniji i eshatologiji, povijesti i usudu (posljednjem sudu) bogova (*Ragnarök*) nisu moguća bez prijenosa / transfera dubinskog uranjanja u tajne života i smrti u suglasju sa znanjem o božanskom podrijetlu i božanskoj naravi Prirode, Čovjeka i Svijeta. Međutim božanska narav je ranjiva zbog čega Sudbinu modeliraju i nasilje te osveta, uz nesigurnost i tjeskobu. *Baldrovom* smrću spoznaje se da i najsavršeniji bogovi (*bogovi Svjetlosti i Ljubavi*) mogu umrijeti (ne otkupivši ljude) što dovodi do disocijacije, horizma, entropije i propasti Svijeta: iz navedenog razloga nužno je *Baldr* zamijeniti *Isusom Kristom* koji znači Spasenje i *Vječni Život*. *Baldr* umire nastavljajući obitavati u carstvu mrtvih *Hel* dok *Isus* umire kako bi ljude otkupio i nastavio živjeti Životom Vječnim. Prihvaćanjem *Otkupitelja Isusa Krista*: nasilje, nepravda, oholost, neumjerenost, nerazumnost, prevara, okrutnost, razbojstva i osveta (u EDDAmu i SAGAmu) konačno postaju kažnjivi a nesigurnost, ambigvitete te tjeskoba nedopušteni. *Herojski (ratnički, vikiški) stav prema ovozemaljskom životu s vikiškom etikom časti zamijenjuje herojski stav (molitveni, kontemplacijski) prema onozemaljskom životu (kršćanska nada i spasenje) s kršćanskom etikom pomirenja.*

&

Primordijalni poganski bogovi su naposljetku morali biti kažnjeni zbog svoje samovolje i neobuzdanog često nasilnog ponašanja, te i djelovanja *per malitiam*. Opis (u EDDAma) osuđivanja [sudski postupci su često sastavni dio SAGA] i kažnjavanja lukavog, renitentnog, zlobnog, virulentnog, subverzivnog, pakosnog, ostentativno zlonamjernog i opstinantno (*quousque tandem?*) osvetoljubivog Lokija od strane bogova dolazi prekasno: naizmijerna šteta već je učinjena.

En Óð inn bar þeim mun verst þ enna ska ð a, sem hann kunni mesta skyn hversu mikil aftaka ok missa á sunum var í fr á fal l i B a ldrs.

= A Odin je podnio najgoru ranu od sviju, jer je najviše znao kolike će gubitke i koliko mrtvih imati bogovi zbog Baldrove smrti.

En me ð an dr ý þr eitrit i andlit honum; þá kippiz hann sv á hart vi ð at ior ð oll skelfr. Þ at kalli ð þ er landski á lþta. Þ ar liggr hann i bondum til ragnar ø krs.

= U međuvremenu mu je otrov kapao na lice; tad bi se tako jako grčio da se sva zemlja tresla. To se zove potres. Tamo on leži u okovima do Ragnaroka, do [propasti i usuda, posljednjeg suda] sumraka bogova.

Snorri je i ovdje politički pragmatičan uz pomoć svoje *narativne tehnike* (koja se bavi i motivom i likom) kad zaobilazi znanje iz Poetske EDDA (*V ö lusp á*) - koja opisuje suprugu *Frigg* u dubokoj tuzi za svojim i *Odinovim* sinom *Baldrom*. Potiskujući značaj ženske uloge u slavnom događaju *Snorri* : ili upućuje kritiku ženskom rodu (sposobnostima žena) obzirom je ženska (su)krivnja

za propast junaka čest motiv u EDDAma i SAGAma (majka *Frigg* nehotice, obmanuta od prerusenog *Lokija*, otkriva tajnu *Baldrove* ranjivosti - smrtnosti) ili – a što je odgojno i politički pragmatičnije – uspostavlja (iz očista mita: tek palijativno *post festum*) *mušku snagu budućih državnika Islanda koji moraju znati donositi odluke i nositi se s njihovim dalekosežnim posljedicama.*

&

Izgradnja *islandske nacionalne samosvijesti unutar kontinuitete državnosti* morala se oduprijeti sentimentima prema (već zaboravljenim) pretcima primjerice Norvežanima koji su najviše (uz Engleze, Šveđane, Irce i dr.) naseljavali Island ali se u interesu progenitura ipak pisalo razumljivim rasprostranjenim pučkim jezikom umjesto učenim latinskim kao na kontinentu.

Nakon što su starije SAGE opisale na primjerima kako se stvaralo *zakonodavstvo islandske demokratske pučke seoske re p ublike* primjerice kako se u počecima tolerirala poganska lakoća okrutnog ubijanja (od ubojstava slugu, susjeda do bratoubojstva) a zatim nakon donošenja zakona ista strogo kažnjavala rekvizicijom i izopćenjima (izgonima) iz pučke demokratske ruralne republike ili kako se odmah nakon dvoboja glavnih likova dvoboj zabranio zbog negodovanja i zabrinutosti rodbine glavnih likova (rodbinske veze su svete) ili kako se odbacio poganski običaj ostavljanja nepoželjne (tek rođene) djece u divljini poglavito nakon što su neka (na vrijeme) spašena djeca naknadno prihvaćena u svojoj obitelji i šire (fatalne kćeri ljepotice) i drugi primjeri poganske običajnosti - trebalo je neofitima uz *dobre, mudre i pravične zakone te uz novu religiju kršćanstvo a koji su svi demokratski izglasani na pučkom Saboru* [pokršćavanjem čelnici gube svećeničku čast i ovlasti] uvesti te im

implementirati (potvrditi) mjerodavnu kršćansku etiku [čest motiv mladih SAGA je hodočašće u Rim].

Kršćanska etika predstavlja i anticipativan nagoviještaj budućega pada (susjednih osvajačkih) monarhija. Osim iz interesnih geo-političkih razloga *Snorri* će im kontravenirati obzirom, konstitucijom svoje načitanosti, vjeruje i u duhovne (nadnaravne) razloge pada monarhija: jer je jedini *Kralj Isus Krist*, jer je *Kraljevstvo Božje* duhovna stvarnost u srcu Čovjeka koji poštuje Božje zakone i jer je u *Bibliji* naviješteno eshatološko kraljevstvo nepromijenjive sreće. Iz navedenih razloga za adepta *Snorrija* je *življena kršćanska etika* direktan i najpouzdaniji nagoviještaj uspostave uređene i pravične a suverene nezavisne kršćanske (pretpostavljeno buduće građanske: i s izvršnom a ne samo - kao u njegovo doba - sa zakonodavnom vlašću) republikanske demokracije.

Kao što su Islandani progredirajuće *živjeli svoju javnu književnost* primjerice citirajući sage u sudskim predmetima pred sudovima, na validan način su i *živjeli svoje ideale* – zagovarajući ih javno i za njih ginući. Korifej *Snorri*, *pišući i književne strukture SAGE koje su mu nužan alat za društveno-političke promjene ka nacionalnom društvenom boljitku, p eremptorn o* djeluje - poput skaldskih stihova u SAGAMA: koji su i prigodni i slikoviti i poučni i znakoviti - te je upravo njihovo pjesničko tkivo unutrašnji okvir izvanjskoga proznoga izričaja.

V. OČIŠTE

V. POGLAVLJE (MARISSTELLA OCTEK)

OČIŠTE

Ako vidiš Učitelja - pjesnika
kako opušteno sjedi u sjeni stabla

dok već zaboravljaš kako je :

vazdazeleni jasen iz EDDA Drvo Svijeta - Drvo Života

*stablo u SAGAmu česta metafora za junaka – heroja – ratnika
- divljeg vikinga u medvjedjoj koži berserkr*

*Bestla iz kore drveta, a praroditelji ljudske vrste - prvi ljudski
par kojima su dali Midgard kao dom i stanište - Askr od jasena i
Embla od brijesta*

*pregršt jabuka u kutiji od jasenova drva koje Idun brižno čuva
za bogove kako bi se pomladili*

*preša za ulje - sok Života - Getsemanski vrt: u gajevima,
šumama i na obroncima Maslinske gore - zapretenih stabala,
drveća maslina: u kojemu BogoČovjek moli, Anđeo iz Raja
hrabri, ljudi djeluju i na zloćudan i na dobrohotan način a Isus
Krist čudesno iscijeljuje*

*u BIBLIJI ubrana jabuka s plodnoga stabla Rajskoga Vrta
početak Kalvarije a Drvo Križa dar BogoČovjeka Isusa Krista i
zbog Tvojeg otkupljenja*

ili podučava u košulji boje raslinja...

zapitaj se zašto Ga uočavaš.

Jer poput mitoloških

i učenjačke znanstvene tajne mogu biti otkrivene

samo rijetkima:

nadarenima

koji su u iskri Božanskog nadahnuća

od bogova ili Boga Stvoritelja izabrani.

VI. UKLJUČENI (Sjećanja i Zahvala)

V I . POGLAVLJE (S. Levanić ČIŽMEŠIJA / MARISSTELLA OCTEK)

UKLJUČENI (Sjećanja i Zahvala)

U stvaranju *Pjesničke Vježbenice Analitičke Mitološke Čitanke* brojni su uključeni od 1994. godine do danas.

Na natječaj *Sveučilišta u Zagrebu* za stipendiju 1994. godine u *International Summer School (ISS) Sveučilišta Oslo* predlaže me kao svoju predsjednicu Odbora za kulturu *HSA* udruga sveučilištaraca *EFSUZa* čiji je pokrovitelj sveučilišni profesor *Marko Veselica*. Članove Udruge sveučilištaraca u svojem domu u Oslu ljubazno ugošćuje (sveučilištarce *HSA* zajedno s članovima *Norveško-Hrvatskog Društva iz Osla*) dirigent *Krešimir Šipuš* sa svojom suprugom opernom divom *Guri Egge Šipuš*.

Izvrzne ocjene koje sam zaslužila u *Oslu* bile su plod i mojeg zalaganja i zalaganja niza inspirativnih sveučilišnih profesora norveškog jezika, književnosti, umjetnosti i kulture a predavača iz sveučilišta država *Norveška, Danska i SAD / USA* koji su me zainteresirali za tematiku.

Sjećam se susretljivosti sveučilišnih profesorica *EFSUZa*: *Alka Krvavac* (predavačica engleskog jezika) , *Andrea Zlatar Vioić* (predavačica europske srednjovjekovne književnosti) te poglavito *Dora Maček* obzirom je hrvatskim sveučilištarcima slušačima omogućila veliku čast koju smo doživjeli slušajući u

sadržaju međudržavnih učenjačkih znanstvenih seminara u *Dubro v niku (RH)* utjecajne europske (i svjetske) predavače sveučilišne profesore nestore *Hermann Palsson* i *Rudolf Simek*.

Učila sam i slušajući izvrsne hrvatske predavače postdiplomskog znanstvenog studija književnosti (filologija) *FFSUZ a* . Uz radne knjižničarske i obiteljske obaveze svih deset ispita (uključujući dva strana europska i svjetska jezika) položih prosjekom 4.1 : u to vrijeme poglavito motivirana svojim statusom vanjske suradnice predavačice o staronordijskim EDDama u sadržaju sveučilišnog predmeta sveučilišne profesorice *Dora Maček*.

U postiplomskom studiju i strasti za EDDama podržavali su me moj suprug *Dubravko* te moja ljubljena voljena dječica *Martin* i *Anika Ana Marija Čizmešija*.

Dr.sc. *Antun Pavešković* ljubazno je iščitao moj ocjenjivački tekst te sugerirao mjesta skraćivanja zbog potreba radijskog programa.

Zahvaljujem svojoj kćeri (*Anika Ana Marija*) koja me je podučila što jest ključni fenomen srednjovjekovlja. Zajedno smo (ona čekajući u mojoj utrobi) čitale (dok sam pripremala izradu magisterija te predavanja sveučilištarcima o EDDama) književna i teoretska djela srednjovjekovlja. U ranom djetinjstvu počela je pokazivati svoju „načitanost iz posteljice” jer je događaje interpretirala na originalan, srednjovjekovni način. Kad su nam prijatelji (kolege iz HSA *Dražan Kocijan* i *Srećko Mavrek* s kojima sam pohađala *ISS Sveučilište Oslo*) u kratkom ljetnom susretu (u marini *Split*) pričali koja su sve mjesta jedreći (poput vikinga) oplovili, nakon što su sve ispriopovijedali ona je, starije jasličko djetešce, izjavila

samouvjereno: „ *I ja sam tamo bila* .”. Zatim bi ponovila dio priče koju je od njih čula, dodavši neke svoje „doživljaje”. Sve nas je zadivila sposobnošću upijanja (*intelligere*), interpretiranja (*explicare*) i sugestivnog reinterpretiranja (*applicare*) tuđih događaja kao svojih. U sprezi mašte i interpretacijske zalihosti nastaju „novi” sublimirani tekstovi čija se geneza može iščitati iz prethodnih tekstova ako su nam poznati: ali ako nisu, imamo dojam kako se radi o novom i početnom koje dobiva zaseban ekskluzivan status. Pretpostavka uspješnosti implementacije „novuma” je vremenski odmak (odmak od daleke prošlosti) jer tek tada sprega mašte i niza interpretacija dovodi do „novuma”: međutim interpretacije su pomno odabrane i uvijek sugestivne jer ovisi kome i u koju svrhu služe (primjeri uoči i nakon pokrštavanja). Negdje u tom složenom staronordijskom korpusu krije se vikinško sjećanje i na *hrvatsku Dalmaciju*. Što jednog dana moram „otkriti” (kao što je moreplovac *Odisej*, (pre)dugo izbivajući iz svojeg doma, otkrio u svojim dugogodišnjim lutanjima: divlji, nepredvidljiv, čarobni milozvučni dom čarobnica - *hrvatsku Dalmaciju*) te ispričati i svojoj kćeri, zatim sačekati da ona taj sadržaj u budućnosti ispriča meni a da istodobno drugima zvuči kao da nikada prije nije ispričano, dok će za mene biti kroz nove aspekte sagledano znači u cijelosti poticajno „novo”. Samoobnavljajuće živo i životno tkivo srednjovjekovlja nikada nije bilo mračno samo je drukčije: u cijelosti opterećeno rigidne, uštogljene, ograničavajuće taštine logocentrizma autorstva koje se nameće tek u 14. stoljeću.

IZ EDDA::

„ Gylfi konungr r é ð þ ar londum er n ú heitir Sv íþ i óð ... Gylfi konungr var ma ð r vitr ok fiolkunnigr... Gengr hann þá lei ð s í na braut ok kemr heim í r í ki sitt ok segir þ au t íð indi er hann hefir s é t ok heyrtr. Ok eptir honum sag ð i hverr ma ð r o ð rum þ essar sogur.

= Kralj Gylfi je vladao zemljom koja se sad zove Švedska . Kralj Gylfi bio je mudar čovjek i vješt čarobnjak... Onda ode svojim putem i dođe kući u svoju zemlju te ispriča dogodovštine kako ih je vidio i čuo. A nakon njega svaki je svakome opet ispričao njegovu priču. „

Zahvaljujem i svojem sinu (*Martin*) koji je prethodno imao istu pred-čitalačku sudbinu (čekajući u mojoj utrobi) ali je iz nje „nasljedio” drukčiju, također (ne)dokučivu čitalačku narav, uz čiji opis bi bila najprikladnija rečenica sveučilišne profesorice prevoditeljice *Dora Maček*: „ Odmjerenost, hladnokrvnost, izravnost i malorječivost odlike su Islandana i njihova govora, pa tako i stila ove epske proze.”

IZ SAGA:.

„ Dalje se dogodilo to da je Bjarni Herjolfsson došao s Grenlanda u Norvešku da posjeti Kneza Eirika. Knez ga lijepo primi. Bjarni mu ispriča o svojim putovanjima i kakve je zemlje vidio, ali se smatralo da uopće nije radoznao, jer ništa nije znao o tim zemljama ispričati. Zbog toga je dobio mnogo prigovora.”

VII. O PJESMAMA & O OCJENJIVAČKOM TEKSTU

VI I . POGLAVLJE (S. Levanić ČIŽMEŠIJA / MARISSELLA OCTEK)

O PJESMAMA & O OCJENJIVAČKOM TEKSTU

Pjesma ŠTO JE ODIN ŠAPNUO SVIJETLOME
BALDRU? objavljena je u
Časopisu Društva Hrvatskih Književnika (DHK RH)
„REPUBLIKA“

prosinac 2007 broj 12 (str. 27 - 28).

Tema broja Časopisa: BOG.

Glavni urednik prof.dr.sc. Ante Stamać.

Urednik dr.sc. Antun Pavešković.

[[Tumačenje izbora riječi. U publiciranoj pjesmi čita se umjesto riječi čelnik riječ starješina kako (zajedno s: poglavar) prevodi Dora Maček premda je u suvremenom hrvatskom uvriježe na riječ čelnik (stariji kroatistički izbor i bil e bi riječ i poglavnik i upravitelj). Čitljivo su neka imena korigirana (Freyja umjesto Freya, Huginn umjesto Hugin, Muninn umjesto Munin, Hermann umjesto Herman, Sokkvabekk umjesto Sokvabek) a prilagođena islandskom izvorniku.]]

&

Pjesma JOTUNHEIMEN I & JOTUNHEIMEN II
objavljena je u

Časopisu Društva Hrvatskih Književnika (DHK RH)
„REPUBLIKA“

travanj 2005 broj 4 (str. 104 - 105).

Tema broja Časopisa: EUROPA SVEUČILIŠTA.

Glavni urednik prof.dr.sc. Ante Stamać.

Urednik dr.sc. Antun Pavešković.

[[Iotunheim ili Iotunheimr ili J ötunheimr =
Jutunheim.

Miollnir = Mjolnir .]]

&

Pjesma „Pan, Vodič Sjevera i Silva, Čarobnica Juga”
objavljena je u

Časopisu QUEST : Časopisu za književnost, umjetnost i
kulturu (iz CG)

Broj 11 God. 2017 (str. 81- 83).

Glavni urednik: Slobodan Vukanović.

Član uredništva Časopisa iz RH: dr.sc. Jakov Sabljic.

[[Óðr V íðarr = Od Vidar. U Pjesničkoj EDDA čita se
ime Óðr a u SAGAm ime Oddr : prevela Dora Maček.]]

&

O OCJENJIVAČKOM TEKSTU

Ocjenjivački tekst je cjelovit . Skra ć enu ina č icu
ocjenjivačkog teksta (recenzije) prilago đ enu za
krugoval / radijski medij (pro č itana godine 2003 u
sadr ž aju TRE Ć EG PROGRAMA HRVATSKOG RADIJA
HR T) pregledao (22.5.2003.) te ocjenjivački
(recenzentski) podržao (kolaudirao) dr.sc. Antun
Pavešković.

VIII. O AUTORICI

Stella Levanić ČIŽMEŠIJA / MARISSTELLA OCTEK

VII I. POGLAVLJE

O AUTORICI

Stella Levanić ČIŽMEŠIJA / MARISSTELLA OCTEK

U Zagrebu završila klasičnu osnovnu školu i klasičnu gimnaziju te srednju muzičku školu.

Upisuje sveučilišni studij komparativne književnosti i latinskog jezika a stekla je zvanje profesorica komparativne književnosti i filozofije (s logikom).

Sveučilišne predmete: početni Norveški jezik te Norveška književnost (s umjetnost) koja uključuje i tematiku staronordijske književnosti položila izvrsnim uspjehom tijekom šest (6) tjedana školovanja u International Summer School (ISS) Sveučilišta Oslo (Norveška) 1994. godine.

Sveučilišne akademske godine 1995/1996. položila profesorski ispit predavanjem o Kantu te obranila diplomski rad “KNJIŽEVNA OBILJEŽJA POETSKE EDDE I PITANJE USMENOSTI”: voditeljica je Andrea Zlatar Vioić a suvoditeljica Dora Maček (Filozofski Fakultet Sveučilišta u Zagrebu Republika Hrvatska).

Stekla 1999. godine zvanje diplomirana knjižničarka (voditeljica Jelka Petrak) s položenim Državnim

Stručnim Ispitom Države Republika Hrvatska (DSI RH).

Tijekom razdoblja 1996. - 2002. god. bila je vanjska suradnica predavačica staronordijske književnosti (EDDA) u sadržaju sveučilišnog predmeta sveučilišne profesorice Dora Maček na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Na istom fakultetu apsolvirala je godine 2003 poslijediplomski znanstveni magistarski studij književnosti (filologija) položivši sve ispite: preostao je jedino odobren postdiplomski magistarski znanstveni rad KNJIŽEVNA OBILJEŽJA POETSKE EDDE a neizrađen poglavito iz razloga nepostojanja stručnih akademskih prijevoda svih stihova EDDA na hrvatski jezik.

&

Aktivna sudionica dva (od sveukupno tri) međudržavna RH seminara (1996. i 2000) o staronordijskoj mitologiji i književnosti održana u Dubrovniku:

“ The First Dubrovnik Seminar on Old Norse Mythology and Literature: Pagan Myth and Saga Writing – Dubrovnik, 9-15, September, 1996.

Editors:

Prof.dr. Dora Maček, Prof.dr. Hermann Palsson, Prof.dr. Rudolf Simek.

Held by University of Zagreb, International Center of Croatian Universities (ICCU) Dubrovnik, Republic of Croatia”

AND

“ The Third Dubrovnik Seminar on Old Norse Mythology and Literature: the Past and the Present-Dubrovnik, 29 September- 3 October 2000.

Editors:

Prof.dr.s Dora Maček, Prof.dr. Hermann Palsson, Prof.dr. Ulla Berlindh.

Held by University of Zagreb, International Center of Croatian Universities (ICCU) Dubrovnik, Republic of Croatia”

IZ ŽIVOTOPISA::

Rođena 1969. godine u Boki Kotorskoj (fjord ili zaljev = vik : BOKAVIK) koja je 1944. godine ponovno uključeni dio hrvatskog teritorija (tad u sastavu međudržavno priznate NDH) a nakon drugog svjetskog rata pripojena je Crnoj Gori te je i danas dio državnog teritorija države Crna Gora.

....

Knjižničarka od 1997. godine : voditeljica knjižnice Fakulteta Šumarstva i Drvne Tehnologije Sveučilišta u Zagrebu (Republika Hrvatska) s objavljenim znanstveno-stručnim radovima i esejima iz knjižničarstva.

....

Književnica koja primarno objavljuje u književnim časopisima: od 1994. god. u državi Republika Hrvatska, od 2017. u državi Crna Gora a od 2018. i u državi Bosna i

Hercegovina. Objavljivala pjesme za odrasle i djecu, priče za odrasle i djecu te scenarije za djecu i mladež.

....

Dječicu Martin i Anika Ana Marija Čižmešija rodila je u kršćanskom katoličkom braku (tijekom razdoblja braka od 1996. do 2004. godine). S ad su sveučilištarci: studiraju (Fakultet Elektrotehnike i Računarstva FER) u RH i (Ekonomij u) u Danskoj .